

*ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування*

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
док. екон. наук, професор
_____ Володимир СИБІРЦЕВ
«___» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:

«Управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу, групи ФС-23М ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
_____ **Олександр КРАМІЧ**
«___» грудня 2024 р.

Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
_____ **Тетяна МЕЛЬНИК**
«___» грудня 2024 р.

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності ЦНТУ
_____ **Олексій ЗАЯРНИЮК**

м. Кропивницький

Завідувачу кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Володимиру СИБІРЦЕВУ

здобувача вищої освіти економічного
факультету групи ФС-23М

(ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий
ринок»)

Краміча Олександра Володимировича

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені виконати кваліфікаційну роботу за другим
(магістерським) рівнем вищої освіти на тему: «Управління резервами
страхової компанії в умовах воєнного стану».

« 30 » червня 2024 р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи:

(підпис) канд. екон. наук, доцент **Тетяна МЕЛЬНИК**

« 30 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування:

(підпис) д-р екон. наук, професор **Володимир СИБІРЦЕВ**

« 30 » червня 2024 р.

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічного факультету _____
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування _____
Ступінь вищої освіти магістр _____
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» _____
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» _____
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Фінанси, банківська справа та страхування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
Володимир СИБІРЦЕВ

« 02 » вересня 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Краміч Олександр Володимирович

(прізвище ім'я по батькові повністю)

1. Тема роботи «Управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану»

(назва)

2. Керівник роботи Мельник Т.А., канд. екон. наук, доцент
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту 10.12.2024

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні процесів управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану, оцінці їх ефективності та розробці рекомендацій щодо оптимізації цих процесів для забезпечення фінансової стабільності страховика в умовах кризових ситуацій, зокрема на прикладі діяльності ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія». Для досягнення цієї мети були визначені та вирішені наступні завдання: дослідити економічну сутність та значення резервів страхових компаній; класифікувати види резервів страхових компаній; вивчити особливості управління страховими резервами страхових компаній; описати загальну характеристику діяльності страхової компанії; провести аналіз фінансового стану страхової компанії; проаналізувати резерви страхової компанії та управління ними; визначити шляхи вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях; визначити потенційні вигоди від адаптації міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики;

5.. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану дослідження	<i>жовтень 2024 р.</i>	
2.	Підбір та вивчення літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи	<i>жовтень 2024 р.</i>	
3.	Підготовка та подання керівнику: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - вступу та висновків	<i>листопад 2024 р. листопад 2024 р. листопад 2024 р. грудень 2024 р.</i>	
4.	Подання робочого варіанту роботи керівнику	<i>грудень 2024 р.</i>	
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	<i>грудень 2024 р.</i>	
6.	Нормо-контроль секретаря ЕК, перевірка на академічну доброчесність	<i>грудень 2024 р.</i>	
7.	Відгук керівника	<i>грудень 2024 р.</i>	
8.	Рецензування роботи. Підготовка документів, що подаються до ЕК (листи, довідки, інформаційний листок, висновок-виписки, опубліковані статті).	<i>грудень 2024 р.</i>	
9.	Подання роботи завідувачу кафедри на допуск до захисту	<i>грудень 2024 р.</i>	
10.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень завідувача кафедри.	<i>грудень 2024 р.</i>	
11.	Подання роботи та супровідних документів до ЕК	<i>грудень 2024 р.</i>	
12.	Захист роботи	<i>грудень 2024 р.</i>	

Дата видачі завдання:

« 02 » вересня 2024 року

(підпис керівника)

Мельник Т.А.
(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання:

« 02 » вересня 2024 року

(підпис здобувача)

Краміч О.В.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Крамів О. Управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану. Рукопис.

Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Центральноукраїнський національний технічний університет, Кропивницький, 2024.

У роботі досліджено теоретичні аспекти управління резервами страхових компаній в умовах воєнного стану. Розглянуто економічну сутність та значення резервів для стабільності фінансової діяльності страховиків, а також їх роль у забезпеченні фінансової стійкості компаній під час кризових ситуацій. Досліджено різні види резервів, які використовуються страховими компаніями, та особливості їх формування в умовах невизначеності.

На основі аналізу діяльності ПрАТ «Українська пожежна страхова компанія» та її фінансового стану визначено основні проблеми управління страховими резервами в умовах війни. Визначено, як ці проблеми впливають на здатність компанії виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та державою.

Запропоновано заходи для удосконалення формування та управління резервами в страхових компаніях, а також перспективи адаптації міжнародних стандартів до українських умов. Рекомендовано застосування новітніх методів управління резервами для підвищення стійкості страхових компаній у періоди економічної нестабільності та війни.

Ключові слова: страхові резерви, технічні резерви, резерви зі страхування життя, ризики управління резервами.

ABSTRACT

Kramich O. Management of insurance company reserves under martial law. Manuscript.

Qualification work for the second (master's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, banking and insurance". - Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, 2024.

The paper examines theoretical aspects of managing insurance companies' reserves under martial law. The economic essence and significance of reserves for the stability of insurers' financial activities are examined, as well as their role in ensuring the financial stability of companies during crisis situations. Various types of reserves used by insurance companies and the features of their formation under conditions of uncertainty are studied.

Based on the analysis of the activities of PrJSC "Ukrainian Fire Insurance Company" and its financial condition, the main problems of managing insurance reserves under war conditions are identified. It is determined how these problems affect the company's ability to fulfill its obligations to clients and the state.

Measures are proposed to improve the formation and management of reserves in insurance companies, as well as the prospects for adapting international standards to Ukrainian conditions. The application of modern methods of reserve management is recommended to increase the stability of insurance companies during periods of economic instability and war.

Keywords: insurance reserves, technical reserves, life insurance reserves, reserve management risks.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	9
1.1. Економічна сутність та значення резервів страхових компаній.....	9
1.2. Види резервів страхових компаній	15
1.3. Особливості управління страховими резервами страхових компаній ..	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «УКРАЇНСЬКА ПОЖЕЖНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ».....	27
2.1. Загальна характеристика діяльності страхової компанії	27
2.2. Аналіз фінансового стану страхової компанії.....	32
2.3. Аналіз резервів страхової компанії та управління ними	45
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	49
3.1. Шляхи вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях.....	49
3.2. Перспективи адаптації міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики.....	65
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена нестабільною економічною ситуацією в Україні та світовими кризами, що значно ускладнюють фінансову діяльність підприємств, зокрема страхових компаній. У період воєнного стану, який супроводжується високим рівнем невизначеності, загрозою економічного колапсу та зміною зовнішніх умов, ефективне управління резервами стає одним із ключових факторів для збереження фінансової стійкості страховика та забезпечення виконання його зобов'язань перед клієнтами.

Особливістю ситуації в Україні є необхідність адаптації існуючих фінансових та управлінських стратегій до умов війни, що потребує перегляду підходів до формування, розподілу та використання резервів. В умовах непередбачуваних ризиків та втрат, страховим компаніям важливо забезпечити достатній рівень фінансових резервів для покриття можливих збитків і виконання зобов'язань за страховими полісами.

Зокрема, на прикладі ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» (СК УПСК), яка активно працює на ринку страхових послуг, важливо оцінити, як компанія адаптувала свою стратегію управління резервами до нових викликів та вимог воєнного часу. Це дозволить не лише отримати глибоке розуміння поточних тенденцій на страховому ринку, а й розробити практичні рекомендації для інших компаній в умовах кризових ситуацій.

Таким чином, дослідження управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним, оскільки дає змогу виробити стратегії для збереження фінансової стійкості страхових компаній в умовах зростаючих ризиків та непередбачуваних обставин.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні процесів управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану, оцінці їх ефективності та розробці рекомендацій щодо

оптимізації цих процесів для забезпечення фінансової стабільності страховика в умовах кризових ситуацій, зокрема на прикладі діяльності ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія». Для досягнення цієї мети були визначені та вирішені наступні завдання:

- дослідити економічну сутність та значення резервів страхових компаній;
- класифікувати види резервів страхових компаній;
- вивчити особливості управління страховими резервами страхових компаній;
- описати загальну характеристику діяльності страхової компанії ;
- провести аналіз фінансового стану страхової компанії;
- проаналізувати резерви страхової компанії та управління ними;
- визначити шляхи вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях
- визначити потенційні вигоди від адаптації міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики

Об'єкт дослідження – процес управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану, включаючи методи формування, використання та контролю резервів, а також адаптацію управлінських стратегій до умов непередбачуваних та кризових ситуацій.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти управління резервами страхової компанії, особливості їх функціонування в умовах воєнного стану, а також вплив зовнішніх економічних і соціальних факторів на стратегію управління резервами, зокрема на прикладі ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія».

Методи дослідження страхових резервів включають різні підходи, зокрема порівняння, класифікацію, деталізацію та ідентифікацію, що дозволяють глибше зрозуміти структуру та функціонування цих резервів у рамках страхових компаній. Використання таблиць і графіків сприяє наочному

зображенню даних, що забезпечує ефективніше сприйняття результатів дослідження. Нормативний метод є основою аналізу, оскільки дозволяє порівнювати існуючі законодавчі вимоги та регуляції з практичними результатами діяльності страховиків.

Економіко-математичне моделювання використовується для розробки прогнозів та оцінки впливу різних факторів на формування страхових резервів, а також для оптимізації процесів управління цими резервами. Факторний та коефіцієнтний аналіз дають змогу виявити взаємозв'язки між різними параметрами, що впливають на ефективність страхових резервів, та оцінити їх значення в контексті макро- та мікроекономічної ситуації.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених, матеріали фахових видань, академічні публікації, монографії, а також результати наукових конференцій, інтернет-ресурси та фінансова звітність ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія». Використання цих джерел дозволяє забезпечити високу достовірність і актуальність результатів дослідження.

Наукова цінність кваліфікаційної роботи базується на розробці теоретико-методичних засад та концептуальних щодо формування та управління страховими резервами страхової компанії. В ході дослідження одержано наступні наукові результати:

- досліджено розвиток страхових резервів;
- проведено структурований аналіз резервів страхової компанії.
- запропоновано поетапно шляхи вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях;
- запропоновано застосування міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути застосовані як в наукових дослідженнях, так і в реальній практичній діяльності підприємств реального сектора економіки, зокрема в

швейній промисловості, для підвищення ефективності управління страховими резервами та оптимізації фінансових ресурсів компаній.

Апробація результатів дослідження. Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювались на VI Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України», м. Кропивницький, (07-08 грудня 2023 року) та Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери (28 листопада 2024 р).

Публікації. Основні положення роботи викладені у 2 наукових публікаціях обсягом 2 сторінки друкованого тексту.

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Логіка та методика дослідження обумовили структуру роботи, яка складається з трьох розділів, вступу та висновків, викладених на 77 сторінках, списку використаних джерел з 35 найменування, 3 додатків, 7 таблиці, 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Економічна сутність та значення резервів страхових компаній

Економічна сутність страхових резервів полягає в тому, що вони є спеціальними фондами, створеними страховими компаніями з метою забезпечення фінансової стійкості та виконання зобов'язань перед страхувальниками. Ці резерви формуються для покриття майбутніх страхових виплат і компенсацій за договорами страхування, враховуючи можливість виникнення страхових випадків.

Страхові резерви відіграють ключову роль у фінансовій діяльності страхових компаній, оскільки вони дозволяють акумулювати достатні фінансові ресурси для виконання страхових зобов'язань навіть у разі значних ризиків чи несприятливих змін на ринку. Завдяки цьому резерви сприяють підтриманню фінансової стабільності страховика, забезпечуючи довіру клієнтів та інших зацікавлених сторін.

Формування страхових резервів ґрунтується на актуарних розрахунках, які враховують статистику страхових випадків, розмір страхових внесків, обсяг прийнятих ризиків та інші показники. Ефективне управління резервами включає їх оптимальне інвестування для забезпечення не лише збереження, а й приросту коштів, що дозволяє страховій компанії ефективніше функціонувати в конкурентному середовищі.

У контексті сучасних викликів, зокрема економічної нестабільності, формування та управління страховими резервами є не лише технічним завданням, але й стратегічною необхідністю для забезпечення довгострокової платоспроможності страховика.

Поняття «страхові резерви» регулюється нормативно-правовими актами та досліджується вітчизняними вченими. Так згідно Закону України «Про страхування» редакції 1996 року під страховими резервами розуміють «грошові кошти, що утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестрахування)» [1]. За Законом України "Про страхування" №1909-IX від 18 листопада 2021 року, який набрав чинності на початку 2024 року, страховики зобов'язані формувати страхові резерви для забезпечення виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками [2].

Згідно, «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика» страхові резерви являються «величиною, яка визначає грошову оцінку зобов'язань страховика за договорами страхування (перестрахування), розрахована відповідно до вимог законодавства з метою забезпечення майбутніх страхових виплат залежно від видів страхування» [3].

Під страховими резервами Л. Шірінян розуміє «потік, що базується на ризиковому, вірогідному характері руху коштів, і тому у процесі формування та використання страхового фонду за призначенням є вірогідність не збігання обсягу сформованого резерву та потреби у виплаті страхового відшкодування» [4].

На думку, Г. Мамонової страхові резерви являються «зарезервованою частиною страхових премій, що надійшла за договорами страхування, яка утворюється залежно від видів страхування з метою гарантії майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань» [5].

С. Осадець визначає, що «страхові резерви формуються за рахунок страхових премій з урахуванням наявності у страховому портфелі страховика видів страхування та терміну дії договору страхування» [6].

На думку, І. Самошкіної «формування страхових резервів страхових компаній, вектори вдосконалення фінансового механізму формування

страхових резервів страховика та напрями покращання фінансового планування щодо формування та використання страхових резервів» [7].

К. Шелехов та В. Бігдаш визначають «страхові резерви, як величину зобов'язань страховика перед страхувальниками за діючими на звітну дату договорами страхування [8]

В працях Ф. Бутинця «страхові резерви – це грошові кошти, що утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування страхувальником залежно від видів страхування (перестрахування), шляхом відрахувань до 50 % від страхових платежів з цих видів страхування та доходів, одержаних від розміщення тимчасово вільних коштів» [9]

Таким чином, страхові резерви є ключовим елементом фінансової стійкості страховика, забезпечуючи його здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками в майбутньому.

Процес формування резервів залежить від типу страхових послуг і умов, зазначених в договорах. Страхові компанії повинні враховувати такі фактори, як:

- страхові тарифи;
- імовірність настання страхових випадків;
- обсяг минулих виплат;
- прогнозні витрати на обслуговування договорів [10].

Фактори, що визначають страхові резерви в країнах Європейського Союзу, формуються під впливом ряду економічних, правових та фінансових чинників, які забезпечують стабільність та надійність страхових компаній (рис. 1.1) [11].

Серед основних факторів виділяються такі:

1. Регуляторні вимоги. Страхові компанії зобов'язані дотримуватися нормативів, встановлених органами регулювання на рівні ЄС, таких як

Директива Solvency II. Вона визначає вимоги до капіталу та ризик-менеджменту, що має безпосередній вплив на розмір резервів.

2. Рівень страхових премій. Величина страхових резервів прямо залежить від розміру отриманих премій. Чим вищі страхові премії, тим більші резерви необхідно формувати для покриття потенційних виплат.

3. Інвестиційні стратегії. Страхові компанії часто інвестують свої резерви в різні активи, включаючи облігації, акції та нерухомість. Структура інвестиційного портфеля та ризики, пов'язані з інвестиціями, впливають на необхідність формування резервів для забезпечення виплат.

Рис. 1.1. Фактори страхових резервів в країнах ЄС

Джерело: сформовано автором

4. Ризики, пов'язані з діяльністю. Різноманітні ризики, включаючи ризик дефолту клієнтів, зміни демографічної структури або несподівані катастрофи, впливають на оцінку страхових зобов'язань та відповідно на розмір резервів.

5. Зміни макроекономічної ситуації. Економічні умови, такі як рівень інфляції, відсоткові ставки та валютні курси, також мають вплив на

обчислення резервів. Наприклад, зростання інфляції може вимагати збільшення резервів для покриття можливих майбутніх витрат.

6. Актуарні розрахунки. Для точного розрахунку резервів використовуються актуарні моделі, які враховують ймовірність страхових випадків, демографічні зміни, тривалість життя та інші фактори, що впливають на ризиковий профіль компанії.

7. Юридичні та судові практики. Зміни в судовій практиці або нові законодавчі ініціативи в країнах ЄС можуть спричинити збільшення страхових виплат, що змушує компанії збільшувати свої резерви для забезпечення відповідності новим вимогам [12].

Таким чином, система страхових резервів у країнах Європейського Союзу є багатофакторною, і її формування забезпечується складними регуляторними механізмами та фінансовими моделями, що дозволяє підтримувати стабільність страхових ринків в умовах зростання ризиків та невизначеності.

Дотримання зазначених факторів українськими страховиками (перестраховиками) дозволить сформувати страхові резерви, що забезпечать фінансову стійкість на страховому ринку та гарантуватимуть своєчасне виконання зобов'язань перед страхувальниками та іншими страховими (перестраховими) компаніями. Важливу роль у формуванні джерел, обсягу та складу страхових резервів відіграє участь страховика в інвестиційній діяльності, оскільки це впливає на здатність компанії ефективно управляти своїми активами та підтримувати належний рівень резервів для покриття ризиків.

Резерви є важливими для забезпечення фінансової стабільності та надійності страхової компанії та виконують певні функції (рис. 1.2.) [13].

Функцій страхових резервів [14]:

1. Забезпечення платоспроможності - наявність достатніх резервів гарантує, що компанія зможе виконати свої зобов'язання перед

страхувальниками в разі настання страхового випадку. Це важливо для підтримки довіри клієнтів та збереження її репутації на ринку.

2. Регулювання фінансових потоків - резерви дозволяють страховим компаніям більш ефективно планувати і регулювати свої грошові потоки, що в свою чергу допомагає уникнути дефіциту коштів для виплат.

3. Гарантія стабільності і довіри - для страхових компаній важливо, щоб потенційні клієнти та партнери бачили їхню фінансову стабільність. Наявність адекватних резервів підтверджує надійність компанії і знижує ризики її банкрутства.

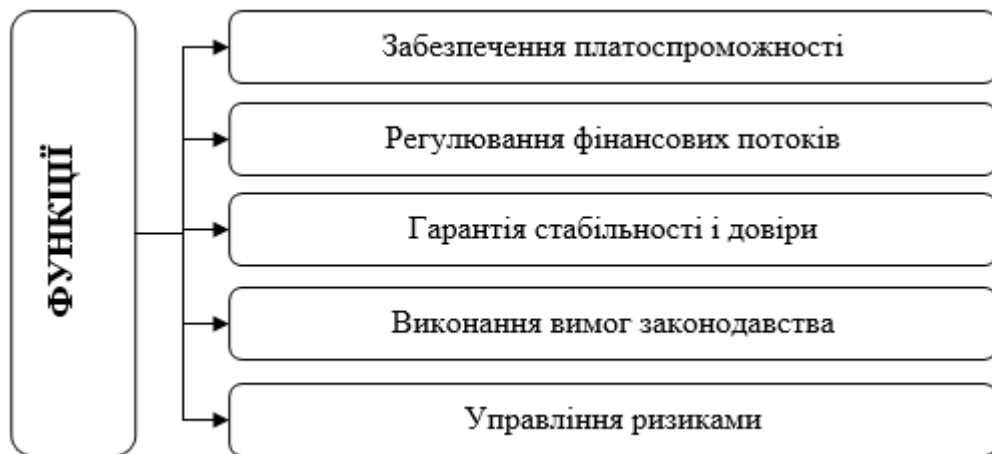

Рис. 1.2. Функції страхових резервів

Джерело: сформовано автором

4. Виконання вимог законодавства - у багатьох країнах є законодавчі вимоги щодо мінімального рівня резервів, що повинні мати страхові компанії для забезпечення виконання своїх зобов'язань перед клієнтами.

5. Управління ризиками - резерви допомагають страховим компаніям розподіляти та контролювати свої фінансові ризики, пов'язані зі змінами в ринкових умовах, страховими умовами або соціально-економічними факторами.

Для використання резервів важливо, щоб компанія мала чітку стратегію з управління фінансовими потоками, забезпечуючи належний рівень

ліквідності, щоб мати можливість покривати свої зобов'язання у випадку потреби.

Якщо рівень резервів надто низький, це може привести до фінансової нестабільності страхової компанії. Недостатня кількість резервів загрожує неплатоспроможністю, банкрутством компанії, а також погіршенням її репутації на ринку. З іншого боку, якщо резерви надмірно великі, це може означати неефективне використання фінансових ресурсів.

Резерви є одним з основних інструментів забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності страхової компанії. Вони не тільки дозволяють покривати майбутні зобов'язання за страховими договорами, але й допомагають компаніям ефективно управляти своїми ризиками та дотримуватися нормативних вимог. Належне формування та використання резервів є критично важливим для довгострокового успіху страхової компанії в умовах мінливого ринку.

1.2. Види резервів страхових компаній

Резерви є частиною пасивів страхової компанії і складаються з різних видів коштів, що акумулюються для забезпечення виконання майбутніх страхових виплат, а також покриття можливих витрат, пов'язаних з управлінням ризиками. Вони утворюються на основі оцінки ризиків, які страхова компанія бере на себе, а також прогнозів щодо обсягів виплат за страховими договорами.

Згідно Закону України «Про страхування» від 2024 року «ці резерви поділяються на технічні резерви, призначені для покриття зобов'язань за договорами страхування, та резерви зі страхування життя, що формуються за договорами страхування життя» [3] (рис. 1.3)

Рис. 1.2. Види страхових резервів

Джерело: сформовано автором

Технічні страхові резерви є ключовим елементом фінансової стійкості страхових компаній та забезпечують їхню здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками (рис. 1.3) [15].

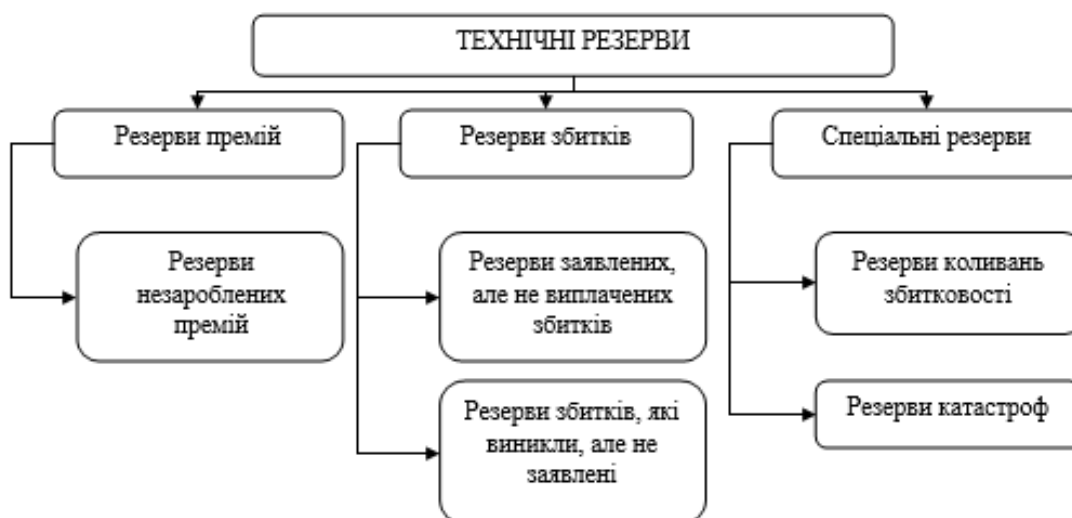

Рис. 1.3. Складові технічних ризиків

Джерело: сформовано автором

Технічні резерви страхової компанії складаються з різних видів резервів, які забезпечують її фінансову стійкість та здатність виконувати зобов'язання перед застрахованими особами. Першим елементом є резерви премій, що складаються з резерву незароблених премій. Ці резерви формуються для забезпечення виконання зобов'язань за договорами страхування, коли страхові премії були отримані, але покриття ризику ще не завершено.

Резерви збитків включають дві основні категорії. Перша категорія – це резерви заявлених, але не виплачених збитків. Вони формуються у випадках, коли страхові випадки сталися, але виплати за ними ще не здійснені. Друга категорія включає резерви збитків, які виникли, але не заявлені. Це резерви, що створюються для покриття збитків, які вже мали місце, проте інформація про них ще не була подана до страхової компанії [16].

Окрім цих резервів, існують спеціальні резерви, до яких належать резерви коливань збитковості та резерви катастроф. Резерви коливань збитковості формуються для вирівнювання впливу випадкових змін у рівні збитковості за певний період, що допомагає страховій компанії зберігати стабільність своїх фінансових показників. Резерви катастроф забезпечують покриття великих страхових виплат у разі настання екстраординарних подій, таких як стихійні лиха або інші катастрофічні випадки, які можуть призвести до значних фінансових збитків.

До технічних резервів належать резерви для покриття майбутніх страхових виплат, що формуються на підставі оцінки ризиків і зобов'язань, які компанія бере на себе в процесі надання страхових послуг. Важливим аспектом є необхідність актуарної оцінки цих резервів, що дозволяє враховувати ймовірність виникнення страхових випадків, а також тривалість періоду між настанням страхового випадку та виплатою відшкодування.

Технічні резерви також включають зобов'язання за вже укладеними договорами страхування, що охоплюють виплати, які можуть виникнути в результаті настання страхових випадків у майбутньому. Вони дозволяють страховику підтримувати ліквідність і гарантувати виконання зобов'язань незалежно від економічної ситуації на ринку [17].

Формування технічних резервів також залежить від інвестиційної стратегії страхової компанії, яка має на меті збалансоване управління активами з метою забезпечення стабільності виплат і збереження фінансової надійності.

Другим видом страхових резервів є резерви зі страхування життя і являються важливим інструментом для забезпечення фінансової стійкості страхових компаній та виконання їхніх довгострокових зобов'язань перед страхувальниками (рис. 1.4) [18].

Вони формуються з метою накопичення достатніх коштів для покриття майбутніх виплат за договорами страхування життя, що передбачають як страхові випадки, так і дожиття до певного віку.

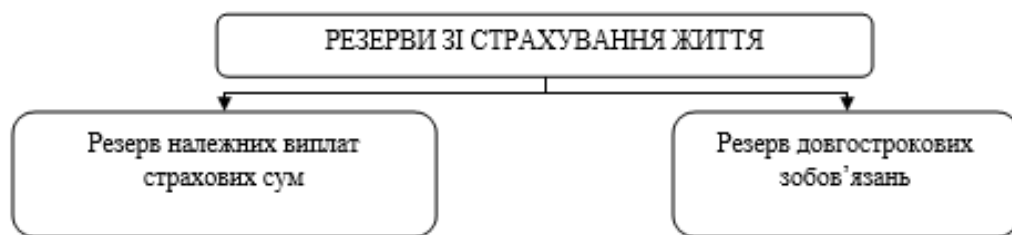

Рис. 1.4. Складові резервів зі страхування життя

Джерело: сформовано автором

Резерви, пов'язані зі страхуванням життя, відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості страхових компаній та їх здатності виконувати довгострокові зобов'язання перед застрахованими особами. Одним із основних резервів у цій категорії є резерв належних виплат страхових сум. Він формується для покриття зобов'язань страхової компанії, що виникають у зв'язку з необхідністю здійснення страхових виплат за настання страхових випадків, пов'язаних зі страхуванням життя [19].

Ще одним важливим елементом є резерв довгострокових зобов'язань, який створюється для покриття зобов'язань за договорами страхування життя, що передбачають виплати на тривалий період. Цей резерв забезпечує виконання фінансових зобов'язань страхової компанії в майбутньому, зокрема, у випадках, коли передбачається тривала тривалість дії страхових контрактів або коли виплати за цими контрактами відбудуться через значний час після укладення договору.

Ці резерви розраховуються на підставі актуарних оцінок, що враховують тривалість життя застрахованих осіб, рівень смертності, демографічні фактори та ймовірність настання страхових випадків. Акумуляція коштів здійснюється протягом тривалого часу, що дозволяє страховим компаніям забезпечувати стабільні виплати за договорами в майбутньому.

Види страхових резервів, які використовують страхові компанії, формувалися на основі довготривалого розвитку страхового ринку та законодавчої бази, що регулює діяльність страхових організацій. Вони ґрунтуються на принципах фінансової стабільності, які є загальновизнаними у світовій страховій практиці, а також відповідають національним і міжнародним вимогам до управління страховими ризиками [20].

Зокрема, такі резерви були визначені на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для страхових компаній, а також національних законодавчих актів, що регулюють діяльність страховиків.

Резерви страхових компаній є важливими елементами їх фінансової стійкості та здатності виконувати зобов'язання перед клієнтами. Вони складаються з різних категорій залежно від їх призначення та умов страхування. Ось основні види резервів страхових компаній:

1. Резерви на страхові виплати – цей вид резервів формується для покриття майбутніх страхових виплат за вже укладеними договорами. Вони забезпечують виконання зобов'язань перед страховиками в разі настання страхових випадків. Вони включають:

- резерви на виплати за зареєстрованими, але не виплаченими вимогами: гроші, які акумулюються для виплат страховим випадкам, які вже мали місце, але виплати ще не були здійснені.
- резерви на майбутні виплати за актуарними оцінками: гроші, що нараховуються для покриття майбутніх виплат за договорами, де страховий випадок ще не настав.

2. Резерви на обов'язкові платежі – це резерви, що формуються для виконання обов'язкових фінансових зобов'язань, зокрема:

- резерви для виплат за обов'язковими видами страхування (наприклад, медичне або соціальне страхування).
- резерви на виконання вимог законодавства: ці резерви є необхідними для дотримання регуляцій, що визначають мінімальний розмір резервів, яких повинні дотримуватися страхові компанії.

3. Резерви на непогашені премії – ці резерви утворюються для покриття ризиків, пов'язаних з непогашеними преміями за договорами страхування, коли платіж ще не було здійснено, а договір вже укладений. Вони забезпечують банківську ліквідність і здатність здійснювати виплати в майбутньому, з урахуванням невиконаних фінансових зобов'язань за страховими преміями.

4. Резерви на невизначену відповідальність – ці резерви акумулюються для покриття можливих майбутніх зобов'язань страхової компанії, які ще не визначені точним розміром. Вони виникають через непередбачуваність певних ситуацій, наприклад:

- Виплати за новими видами страхування, що з'являються на ринку;
- Виплати за ризиками, оцінка яких є складною або змінною, як, наприклад, природні катастрофи.

5. Резерви для покриття ризиків – ці резерви формуються для покриття великих або непередбачуваних ризиків, таких як:

- резерви для покриття катастрофічних втрат: створюються для компенсації витрат, пов'язаних з масштабними страховими подіями (стихійні лиха, війни, техногенні катастрофи).
- резерви на великі ризики: які можуть бути викликані змінами в економічних або політичних умовах, що впливають на кількість і характер страхових подій.

6. Резерви на дефіцит або втрати від інвестиційної діяльності – ці резерви формуються для покриття втрат або дефіцитів, які можуть виникнути через неефективне управління активами компанії або несприятливі ринкові умови. Вони можуть включати:

- резерви для покриття нестабільності на фінансових ринках;
- резерви для забезпечення стабільності інвестицій.

7. Резерви на виплати за строковими договорами (строкові резерви) – ці резерви утворюються для покриття зобов'язань за строковими договорами страхування, коли страхова компанія повинна виконати виплати після певного періоду часу.

8. Резерви на зміну умов договорів – формуються для покриття можливих змін умов договорів страхування в процесі їх виконання. Це може включати коригування тарифів, умов покриття чи виплат за страховими політиками.

9. Резерви для вирішення позовів – утворюються для покриття витрат, пов'язаних з судовими розглядами та виплатами, які можуть виникнути внаслідок судових позовів або претензій до страхової компанії [21].

Також важливу роль у формуванні резервів відіграють інвестиційні доходи. Страхові компанії інвестують кошти резервів у різні фінансові активи, що дозволяє збільшити їхній обсяг і забезпечити додаткові фінансові ресурси для виконання зобов'язань.

Формування резервів із страхування життя, медичного страхування і обов'язкових видів страхування здійснюється окремо від інших видів страхування. Страховики зобов'язані вести облік договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування за формою, яка забезпечить отримання інформації, необхідної для врахування при формуванні страхових резервів. Уповноважений орган може встановити порядок та форму ведення обліку договорів страхування і

вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування [22].

Основні типи страхових резервів включають кілька категорій, кожна з яких виконує важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості страховика та гарантує здатність виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

Одним із важливих типів резервів є резерв незароблених премій, який формується з частини отриманих страхових премій, що стосуються періоду страхового покриття, який ще не минув. Він відображає зобов'язання страхової компанії за чинними договорами страхування на майбутній період.

Резерв збитків забезпечує покриття виплат за страховими випадками, які вже відбулися, але ще не були врегульовані або оплачені, що гарантує наявність ресурсів для виплати відшкодувань, коли остаточна сума збитків ще не визначена. Водночас резерв на покриття збитків, що виникли, але не були заявлені (IBNR), формується для покриття можливих збитків, про які ще не було подано заяву, але які могли мати місце в період дії страхового покриття. Це враховує можливу відстрочку між настанням страхового випадку та його реєстрацією.

Математичний резерв, що застосовується переважно в страхуванні життя, розраховується на основі довгострокових зобов'язань страхової компанії перед страхувальниками. Він охоплює майбутні виплати за договорами страхування життя, а також майбутні премії. Резерв коливань збитковості формується для компенсації можливих змін у рівні збитковості, зумовлених непередбачуваними подіями або коливаннями у виплатах, що дозволяє зберігати стабільність компанії в умовах підвищеного ризику.

Також важливу роль у формуванні резервів відіграють інвестиційні доходи. Страхові компанії інвестують кошти резервів у різні фінансові активи, що дозволяє збільшити їхній обсяг і забезпечити додаткові фінансові ресурси для виконання зобов'язань.

Резерви страхових компаній є важливим інструментом для забезпечення їх фінансової стабільності та здатності виконувати зобов'язання перед клієнтами. Вони допомагають захистити компанії від непередбачених фінансових труднощів і гарантують виконання зобов'язань за страховими договорами. Від правильного формування та використання резервів залежить не тільки надійність компанії, а й її здатність ефективно управляти ризиками на ринку страхових послуг.

1.3. Особливості управління страховими резервами страхових компаній

Управління страховими резервами є важливою складовою частиною фінансової стратегії страхових компаній, оскільки забезпечує їх здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами та підтримує фінансову стабільність підприємства. Резерви є запорукою платоспроможності та забезпечення страхових виплат за всіма укладеними договорами (рис. 1.5).

Ключові особливості управління страховими резервами включають наступні етапи:

1. Визначення резервів та їх структура. Страхові резерви поділяються на кілька основних типів, залежно від їх призначення:

- Резерви на страхові виплати: необхідні для покриття виплат за страховими випадками, що вже відбулися, або для потенційних майбутніх виплат.
- Резерви на обов'язкові платежі: необхідні для виконання зобов'язань перед державними органами або за обов'язковими видами страхування (наприклад, медичне або соціальне страхування).

- Резерви на непогашені премії: включають кошти, які призначені для покриття зобов'язань компанії щодо премій, що ще не були повністю сплачені.
- Резерви на катастрофічні ризики: утворюються для покриття ризиків великих або непередбачуваних подій, таких як природні катастрофи або техногенні аварії.

Рис. 1.5. Структура управління страховими резервами

Джерело: сформовано автором

2. Визначення резервів та їх структура. Управління страховими резервами має ґрунтуватися на кількох ключових принципах:

- Консерватизм: необхідно закладати достатньо великий резерв для покриття всіх можливих ризиків, не допускаючи надмірного заниження розміру резервів. Це важливо для забезпечення стабільності та платоспроможності компанії.
- Прогнозування: точне прогнозування майбутніх витрат є основою для правильного визначення розміру резервів. Актуарії та інші фахівці

використовують статистичні методи для оцінки ймовірності настання страхових випадків та їх можливих виплат.

- Ліквідність: резерви повинні бути достатньо ліквідними, щоб страхова компанія змогла своєчасно виконувати зобов'язання за страховими полісами без залучення додаткових позик або фінансових ресурсів.

- Ефективність використання: компанія повинна оптимально розподіляти кошти між різними видами резервів, щоб мати можливість використовувати їх з максимальною вигодою для забезпечення стабільності діяльності.

3. Визначення резервів та їх структура. Актуарні розрахунки: для формування резервів використовуються математичні та статистичні методи, які дозволяють прогнозувати ймовірність настання страхових подій і обсяги необхідних виплат. Актуарії визначають, скільки коштів має бути акумульовано в резерви для забезпечення виконання зобов'язань.

- Інвестиційна стратегія: резерви можуть бути інвестовані в різні фінансові інструменти, наприклад, у цінні папери, облігації чи нерухомість. Правильне управління інвестиціями дозволяє збільшити доходи компанії, одночасно забезпечуючи достатній рівень ліквідності.

- Регулювання та нормативи: управління резервами повинно відповідати нормативним вимогам, встановленим державними органами та міжнародними стандартами. Страхова компанія повинна формувати резерви відповідно до законодавчих норм та стандартів бухгалтерського обліку.

4. Оцінка та аналіз резервів. Резерви повинні регулярно переглядатися та оцінюватися для забезпечення їх достатнього рівня. Це передбачає:

- Оцінка актуарних ризиків: аналіз ризиків, пов'язаних із страхуванням, допомагає коригувати розмір резервів залежно від зміни обставин або умов ринку.

- Аналіз впливу зовнішніх факторів: управління резервами має враховувати вплив економічних, соціальних та політичних змін, які можуть змінити ймовірність настання страхових випадків.

- Регулярні перевірки та аудит: для підтримки прозорості та довіри до компанії необхідно регулярно проводити аудити та перевірки розмірів резервів, що дозволяє виявляти та коригувати можливі недоліки в системі управління.

5. Ризики управління резервами. Управління страховими резервами не позбавлене ризиків:

- Неправильне прогнозування: помилки в оцінці ризиків або недостатнє врахування факторів, що змінюються, можуть призвести до формування занадто низьких або високих резервів.

- Невірне управління інвестиціями: якщо компанія неправильно управляє активами резервів або стикається з ринковими коливаннями, це може призвести до зниження доходності або навіть втрат.

- Недостатність ліквідності: якщо резерви не мають достатньої ліквідності, компанія може зіткнутися з проблемами при необхідності виплатити страхові суми [23].

Управління резервами страхових компаній є ключовим елементом для забезпечення їх фінансової стійкості, надійності та здатності виконувати зобов'язання перед клієнтами. Це потребує комплексного підходу, що включає точне прогнозування, ефективне управління активами, виконання регуляторних вимог і регулярну оцінку ризиків. Належне управління резервами допомагає компаніям підтримувати довіру клієнтів і забезпечує їх стабільний розвиток у майбутньому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «УКРАЇНСЬКА ПОЖЕЖНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ»

2.1. Загальна характеристика діяльності страхової компанії

ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» - це діюча страхова компанія, представлена на всій території України, і має більше ніж 5000 точок продажів страхових продуктів та послуг, центрів обслуговування клієнтів, які працюють на підставі агентських угод.

Страхова компанія була створена в 1992 році та за 31 рік роботи стала однією з провідних страхових компаній України. За рахунок розроблення та впровадження страхових продуктів, які дозволяють компанії освоювати та виходити на нові ринки й абсолютно новий рівень розвитку у сфері обслуговування клієнтів, за рахунок постійного розвитку. Регулярно аналізуючи промислові, інноваційні й аграрні ринки, ринки фінансових послуг, у тому числі ринки великого та малого бізнесу, заради створення та надання страхових послуг та продуктів відповідно до потреб окремої сфери чи галузі [10].

Статутний капітал складає 100 000 000 гривень. Згідно відомості про учасників (засновників, акціонерів) фінансової установи, які володіють часткою (паєм, пакетом акцій), що становить не менш як 10 відсотків від статутного капіталу фінансової установи, можна зазначити що існує гегемонія одного акціонера, який володіє 99,9994% акцій [25].

Володіння страховою компанією одним акціонером має як позитивні, так і негативні риси і аспекти, які відбиваються зараз, або можуть виникнути у майбутньому. Розглянемо обидві сторони цього явища. До позитивних рис можна віднести швидкість прийняття рішень, однозначність стратегічного руху та розвитку, висока мотивація та чутливість акціонера до успіху компанії.

Один акціонер може встановлювати чіткий та узгоджений стратегічний шлях компанії, без необхідності довгих обговорень та вагань зі сторони інших акціонерів [24].

До негативних рис звичайно можна віднести ризик того, що прийняття глобальних рішень однією особою може призводити до непередбачуваних ризиків, через відсутності різних точок зору. В нашому випадку у компанії є орган влади під назвою Правління. Ще одним невеликим негативним аспектом є потенційна низька мотивація членів та голови Правління до розвитку компанії, так як вони не володіють часткою компанії, та мають непряме відношення до активів компанії.

Ще одним потенційним негативним фактором є висока ступінь відповідальності, яка може зіграти психологічну роль, особливо у критичних та стресових ситуаціях та вплинути на монопольного акціонера. Але це звісно залежить від компетенції самого власника.

Так як страхова компанія є фінансовим інститутом, який спеціалізується на наданні страхових послуг з метою захисту страхувальника від різного роду ризиків, то логічно мало б бути перерахувати ці послуги, задля розуміння структури, сфери та спеціалізації компанії.

Види послуг/діяльності, які надає компанія :

- інші види страхування, крім страхування життя;
- перестрахування;
- страхування за окремими видами ліцензій (понад 60 ліцензій) [24].

Розглянемо основні види страхування УПСК, як для фізичних так і для юридичних осіб.

для фізичних осіб :

- автоцивілка;
- каско;
- туристичне страхування;
- медичне страхування (турбота 24/7);

- страхування майна;
- інші види страхування відповідно до отриманих ліцензій.

для компаній :

- медичне страхування;
- агрострахування;
- страхування вантажів;
- страхування кібер-ризиків;
- інші види страхування відповідно до отриманих ліцензій.

Перестрахування відіграє критичну роль в операційній стабільності страховиків. Перестрахування дозволяє страховим компаніям зменшити ризики, покращити фінансову стабільність та розширити можливості для розвитку бізнесу, особливо у період воєнного стану.

Беручи до уваги саме перестрахування, можна зазначити, що задля максимального захисту інтересів своїх клієнтів та забезпечення стійкості компанії ПрАТ УПСК співпрацює з провідними компаніями перестрахування, деякі з них наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Провідні компанії перестрахування, які мають співпрацю з ПрАТ
«УПСК»**

Назва компанії :	Країна компанії :
Gen Re, Hannover Re, Allianz Global Corporate & Specialty	Німеччина
SWISS Re	Швейцарія
SCOR SE	Франція
Польське перестраховальне товариство	Польща
AzRe Reinsurance Company	Азербайджан
Talbot Underwriting Limited	Великобританія
ОАО "Сава Перестрахова Компанія"	Словенія

Джерело: [24]

Склад виконавчого органу страхової компанії має вирішальне значення для її успіху та стійкості. Виконавчий орган, який часто складається з вищого керівництва, такого як голова правління, головний бухгалтер, та інші ключові керівники, відповідає за стратегічне планування, прийняття рішень та щоденне управління компанією.

У ПрАТ «УПСК» виконавчим органом товариства є Правління, яке представлено на рис. 2.1

Рис 2.1. Склад Виконавчого органу ПрАТ «УПСК».

Джерело: сформовано автором [24]

Таблиця 2.2

Склад Виконавчого органу ПрАТ «УПСК» з конкретно вказаними особами на посадах.

Посада :	Особа :
Голова Правління	Воробей Наталія Гаріївна
член Правління	Лініченко Олександр Миколайович
член Правління	Сахар Ігор Іванович
Головний бухгалтер	Дем'яненко Оксана Миколаївна

Джерело: [24]

Основні цілі страхової компанії відображають її прагнення не лише забезпечити ефективне управління ризиками, але й робити життя людей набагато стабільнішим і безпечнішим.

Основні цілі ПрАТ «УПСК», які можна виділити:

- забезпечення фінансового захисту;

- підвищення довіри та стабільності;
- розвиток сфери обслуговування клієнтів;
- розширення спектру послуг;
- підвищення кваліфікації співробітників;
- інноваційний та технологічний розвиток;
- соціальна відповідальність [24].

Беручи до уваги досягнення компанії, можна відмітити такі ключові цифри:

- 31 рік на страховому ринку України;
- 60 ліцензій на страхову діяльність;
- більше 115 млн.грн страхових відшкодувань;
- більше 30000 юридичних осіб, які співпрацюють з ПрАТ «УПСК»;
- мають більше ніж тисячу страхових продуктів;
- 541 401 договорів укладено (2022 рік)
- рівень кредитного рейтингу – uaAA [24]

Щодо фінансових показників, можна відмітити такі досягнення за 2022-2023 роки на рис. 2.2.

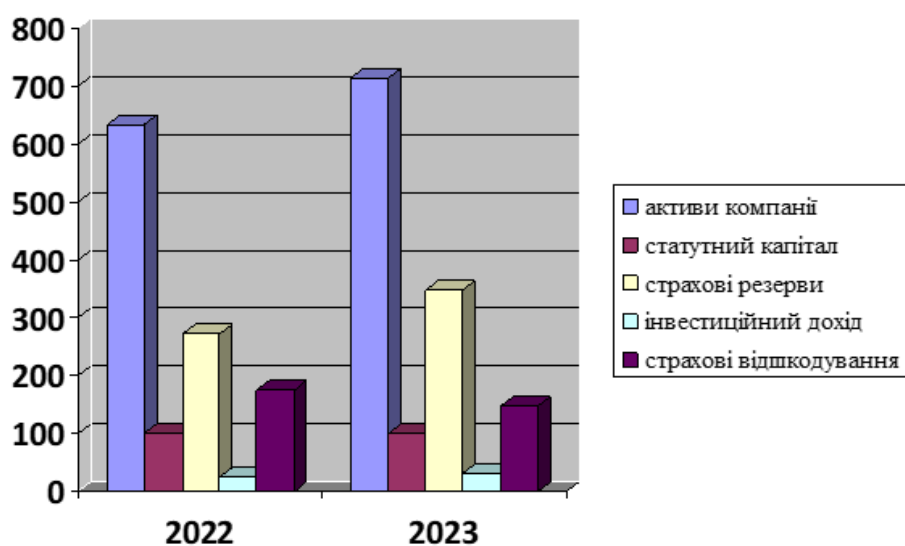

Рис 2.2. Динаміка зміни показників ПрАТ «УПСК» за два роки

Джерело: сформовано автором

Порівнюючи данні за два роки можемо бачити що розвиток доволі стабільний, волатильність мінімальна, для деяких показників розвивається в кращу сторону. Можемо бачити зріст активів та страхових резервів компанії, який має позитивне значення. Страхові відшкодування в свою чергу зменшились, по якій конкретно причині детальніше розглянемо далі.

2.2. Аналіз фінансового стану страхової компанії

Фінансовий стан страхової компанії слід сприймати як комплексне поняття, яке враховує у собі велику сукупність різних факторів, та оцінюється за допомогою цілої системи показників, які відображають ефективність використання та в цілому наявність фінансових ресурсів. Для визначення фінансового стану ПрАТ «УПСК» та для того, щоб побачити динаміку зміни показників, проведемо аналіз основних фінансово-економічних показників компанії, і, звичайно, підведемо підсумки.

Почнемо аналізувати компанію за допомогою горизонтального аналізу основних показників, які маємо у бухгалтерському обліку. Для горизонтального аналізу оберемо такі показники як : загальні доходи, виплати за страхові випадки, деякі види прибутків та інші основні показники (Табл. 2.3).

Сукупний дохід визначався в суми рядків 2350, 2355 та 2460, у контексті звітності про фінансові результати, задля помітки. Щоб у ході не виникло питань чому виплати тільки на оплату за страховими контрактами перевищують доходи.

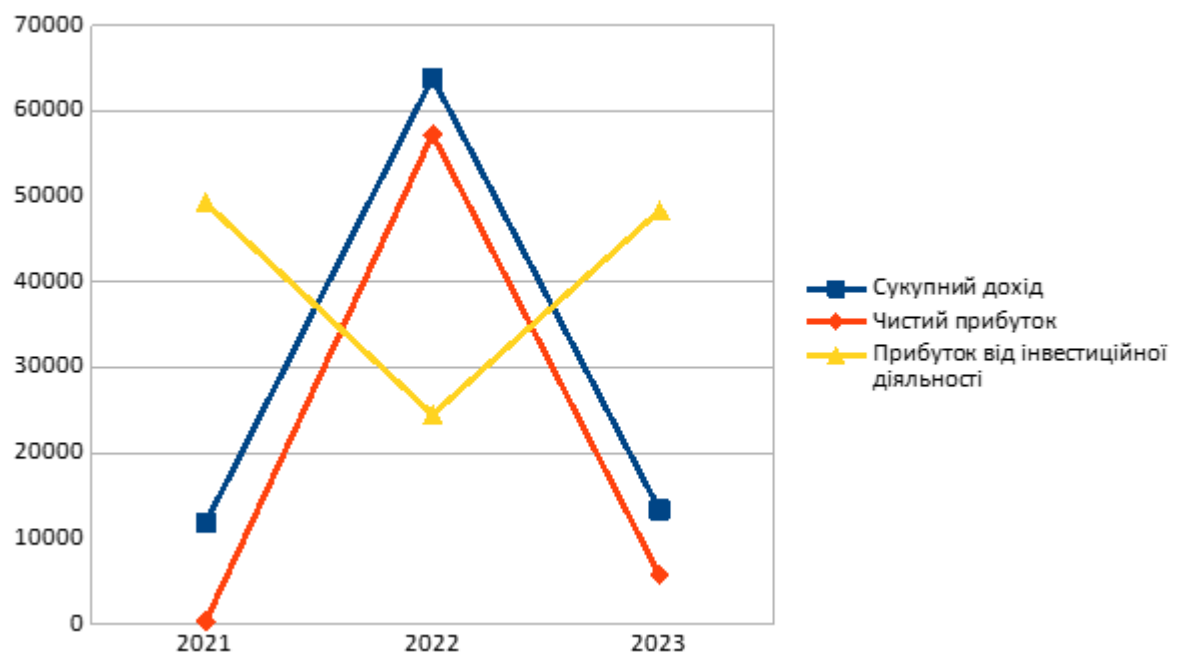
Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз основних показників ПрАТ «УПСК»

Показник	2021	2022	2023	Відхилення %
Сукупний дохід	11 793	63 832	13 353	13,2 %
Виплати на оплату зобов'язань за страховими контрактами	354 186	173 427	147 278	- 58,4 %
Прибуток\збиток від інвестиційної діяльності	49 237	24 493	48 326	- 1,85%
Чистий прибуток	288	57 220	5 703	1 879,17%
Чисті зароблені страхові премії	393 224	550 831	749 559	90,64 %
Премії, передані у перестраховування	43 749	25 753	34 012	- 22,26%
Інші операційні витрати	62 845	62 471	38 314	- 39,03 %
Витрати на оплату праці	60 493	35 036	37 302	- 38,34%
Собівартість реалізованої продукції	59 292	47 989	20 090	-66,12%
Надходження від отриманих відсотків	20 133	23 952	44 448	120,79%

Джерело: [26, 27, 28]

Маємо такі данні, при порівнянні показників 2021, 2022 та 2023 року. Щоб краще побачити динаміку зміни показників, зобразимо на рис. 2.3:

Рис 2.3. Графік динаміки окремих показників

Джерело: сформовано автором

Дуже показовий та на перший погляд нелогічний графік. Щоб спробувати пояснити такі явища треба виділити декілька припущень, чому взагалі ми бачимо таку волатильність підвищення доходів та одночасно зниження витрат на відшкодування страхових випадків, особливо в період початку війни.

Стійкий та оптимізований фінансовий стан є найголовнішою умовою для стабільного розвитку компанії, а його погіршення може призвести навіть до банкрутства. Одним із основних показників, який застосовується для розрахунку коефіцієнтів та в цілому для оцінки фінансового стану компанії є власний капітал.

Власний капітал є важливим елементом характеристики фінансового стану, адже він є важливим чинником до формування та забезпечення страхових резервів, і, як правило — платоспроможності.

Другим елементом можна відзначити статутний фонд. Належно сплачений і наявний статутний фонд є одним із показників забезпечення нормального рівня платоспроможності страхової компанії, згідно зі Законом України «Про страхування».

Таблиця 2.4

Аналіз фінансових показників ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія»

Показник	2022	2023	Відхилення <u>абсол.</u>, од.
Власний капітал	281 511	284 784	3 273
Статутний капітал	100 000	100 000	0
Страхові премії	420 138	413 232	-6 906
Страхові виплати	174 427	147 278	-27 149

Джерело: сформовано автором на основі [26, 27, 28]

Можемо бачити, що розмір власного капіталу на кінець періоду 2023 року, перевищив власний капітал на кінець періоду 2022, на 3273тис.грн. Цей факт позитивно впливає на формування страхових резервів та платоспроможність компанії. Також можемо бачити що власний капітал, в обох випадках, майже у три рази перевищує статутний капітал. Якщо бути точнішим, то :

$$281\,511/100\,000 = 2.81511, \text{ перевищення на кінець 2022 року}$$

$$284\,784/100\,000 = 2.84784, \text{ перевищення на кінець 2023 року}$$

З чого можемо зробити висновок, що це явище дає можливості страховій компанії у значному розмірі реінвестувати капітал, робити виплати по дивідендам, та інше. Це вочевидь позитивний варіант розвитку подій, таке перевищення також має вплив на можливість розширювати бізнес шляхом експансії на нові ринки, як фінансово стабільна компанія. Такий розвиток напряду задовольняє цілі компанії, які були описані у розділі вище.

Значний негативний поштовх у надходженні страхових премій, та позитивний поштовх у доходах є результатом початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Таке зменшення пов'язане з кризовим становищем в економіці, та в країні в цілому. Українці поступово втрачають можливість користуватись послугами страхових компаній, страховики в свою чергу втрачають доходи та клієнтів, за яких можливо було б взяти страхову відповідальність.

У свою чергу страхові виплати, вочевидь, повинні зростати, адже руйнувань майна стало у сотні разів більше, в порівнянні з мирним часом, але все на так просто. Дивлячись на динаміку, ми бачимо різке падіння страхових виплат страхувальникам, як у період з 2021 по 2022 рік, так і у період з 2022 по 2023 рік.

Причиною такого різкого спаду також є вторгнення країни-агресора. С першого погляду, може здаватись що страхові виплати повинні зростати, але це не так. Цьому є ряд причин :

- багата кількість зниклих страхувальників, внаслідок воєнних дій;
- неможливість оцінити збитки;
- ризики непередбачуваності;
- зміна поведінки страхувальників;
- виключення воєнних ризиків.

Враховуючи, що війна в Україні належить до форс-мажорних обставин, то страхування у контексті війни підлягає великим змінам. Нелогічне збільшення доходів та водночас зменшення страхових виплат є наслідком того, що під час цих подій, сторони страхового договору на законних підставах можуть посилатися на дію таких обставин, як на потенційну підставу їх звільнення від відповідальності у разі невиконання умов договору. Адже жодні випадки, які відбуваються у зоні бойових дій, чи на непідконтрольних територіях не є страховими, за стандартним договором страхування.

Абстрагуючись від загальної картини, можемо зазначити, що за рахунок майна, яке зруйновано у зоні бойових дій, страхова компанія і отримала такі великі доходи, адже виплати на це майно, згідно договору, можна не сплачувати по ряду причин, описаних вище. На ряду з цим бачимо і логічний спад інвестиційних доходів, та спад доходів від страхових премій.

Весь цей ряд причин і зумовив різке падіння страхових виплат. Пропорційно стало менше страхувальників, згідно з цим і страхових виплат та премій. Буквальна неможливість оцінити розмір збитків через бойові дії також причасна до зменшення. Ну і звісно, як наслідок, кризові явища в країні.

Детальнішого аналізу потребують показники рентабельності страхової компанії. До основних таких показників, можна віднести показники : рентабельності продаж, рентабельності активів, рентабельності інвестиційної діяльності та рентабельності власного капіталу. Почнемо з рентабельності продаж (2.1), яку розраховують за формулою :

$$P_{np} = \frac{\Pi_{чис}}{C_{пл}} * 100\% \quad (2.1)$$

де, P_{np} — рентабельність продажу;

$\Pi_{чис}$ — чистий прибуток;

$C_{пл}$ — страхові платежі.

Рентабельність продажу, у нашому випадку = $(5\,703 / 393\,224) * 100\% = 1.45\%$. Рентабельність продажів страхової компанії на рівні 1.38% вказує на те, що компанія генерує невеликий, в порівнянні, прибуток від свого обсягу продажів страхових послуг. Це є наслідком кризи в країні, як наслідок більших витрат на обслуговування клієнтів, більшими витратами на страхові виплати в порівнянні з заробленими страховими преміями.

Згідно цього показника на кожні 100 одиниць валюти доходу(в нашому випадку гривні) УПСК отримує 1.38 валюти чистого прибутку. Продовжимо, використовуючи показник рентабельності інвестиційної діяльності компанії (2.2).

$$P_{інв} = \frac{\Pi_{інв}}{CP} * 100\% \quad (2.2)$$

де, $P_{інв}$ — рентабельність інвестиційної діяльності;

CP — страхові резерви.

Рентабельність інвестиційної діяльності ПрАТ «УПСК» = $(48\,326 / 348\,196) * 100\% = 13.88\%$. Це означає що компанія успішно генерує прибуток від своїх інвестицій, наразі показник за 2023 знаходиться на доволі високому рівні. Показник свідчить про успішність її інвестиційних стратегій та ефективне управління ризиками. На кожні інвестовані 100 гривень, компанія отримує 13 гривень прибутку. Інвестиційна стратегія ПрАТ «УПСК» знаходиться на досить високому рівні, ефективна та розвинута. Продовжимо використовуючи показник рентабельності активів (2.3).

$$P_{\text{акт}} = \frac{\Pi_{\text{чис}}}{A} * 100\% \quad (2.3)$$

де, $P_{\text{акт}}$ — рентабельність активів;

A — вартість активів.

Рентабельність активів складає $= (5\,703 / 714\,618) * 100\% = 0.8\%$.

Рентабельність активів страхової компанії на рівні 0.9 % вказує на те, що компанія отримує невеликий прибуток від загальної вартості своїх активів. Це викликано різними факторами, включаючи економічну кризу в країні. Низька рентабельність активів може сигналізувати про потребу в перегляді управлінських рішень для підвищення ефективності компанії. На кожні 100 гривень вартості активів, компанія отримує 0.8 одиниць прибутку, показник не є високим. Останній показник рентабельності для подальшого порівняння на графіку є рентабельність власного капіталу (2.4).

(2.4)

$$P_{\kappa} = \frac{\Pi_{\text{чис}}}{BK} * 100\%$$

де, P_{κ} — рентабельність власного капіталу;

BK — власний капітал.

Рентабельність власного капіталу становить $= (5\,703 / 284\,784) * 100\% = 2\%$. Аналіз показника рентабельності власного капіталу свідчить про невисоку прибутковість. Слід пам'ятати, що це відносний показник, та описується у пропорціях. Компанія може використовувати таку стратегію щоб максимально знизити ризики, тим паче під час воєнних дій.

Для кращого розуміння сформуємо таблицю з показниками рентабельності за три роки.

Розглянемо динаміку вище прорахованих показників за три роки за рис. 2.2, щоб наочно побачити як змінювались показники.

Таблиця 2.3

Показники рентабельності за три роки

Показник	2021	2022	2023	Темпи зростання	
				2023\2022	2023\2021
Рентабельність власного капіталу	0,001	0,2	0,02	- 0,9	19
Рентабельність продажу	0,0003	0,10	0,014	0,4	45,6
Рентабельність інвестиційної діяльності	0,13	0,09	0,138	0,53	0,06
Рентабельність активів	0,0004	0,08	0,008	- 0,9	19

Джерело: сформовано автором на основі [26,27,28]

На рис. 2.2 можемо наочно бачити потужний приріст коефіцієнтів за 2022. Причини такого росту розібрали вище. Також бачимо єдину стабільну ситуацію по рентабельності інвестиційної діяльності, волатильність показників у 2022 році, причини якої розібрали вище, та навіть більш стабільну ситуацію у 2023 році, порівняно з 2021 роком, якщо враховувати рентабельність власного капіталу, який значно зріз в порівнянні з 2021 роком. Але, роблячи висновок, можна зазначити що підприємство має досить нестабільний розвиток показників рентабельності, та взагалі, досить низькі показники в 2023 та 2021 році.

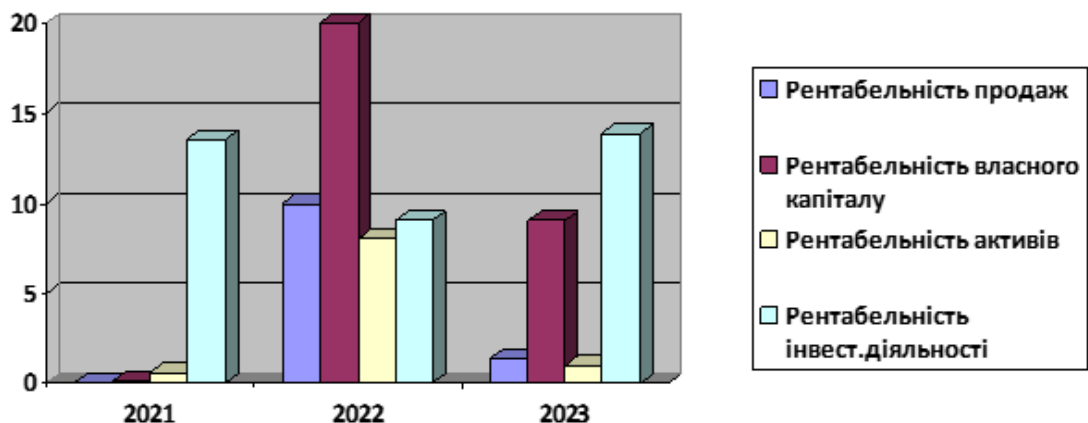

Рис.2.2. Діаграма аналізу показників рентабельності ПрАТ «УПСК»

Джерело: сформовано автором

Із рекомендацій можна зазначити стратегію оптимізування витрат, скорочення операційних витрат та підвищення ефективності внутрішніх процесів за допомогою проведення менеджменту більш високого рівня. Друге, вочевидь, компанії необхідно підвищити ефективність користування капіталом. Але є нюанс, ПрАТ «УПСК» дійсно велика компанія, такого рівню рентабельності може бути достатньо для таких масштабів та кількості майна, яке є у управлінні компанії. По описаним вище причинам чистий прибуток компанії водночас аномально збільшився у декілька разів та у кінці стабілізувався до попередніх значень. Причиною цьому є кризовий стан в країні. Інвестиційна стратегія у нормі, про що свідчить високий показник рентабельності інвестиційної діяльності. Компанія гарно ладнає зі створенням та дотриманням довгострокової та короткострокової інвестиційної стратегії, що є очевидним плюсом.

Важливою складовою фінансового аналізу є розрахунок показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Почнемо з розрахунку та аналізу показників ліквідності. Для початку виконаємо групування активів та пасивів у чотири групи до кожного. Назви угруповань у цьому контексті будуть: найбільш ліквідні активи (A1); активи, що швидко реалізуються (A2); активи, що повільно реалізуються (A3) та активи, що важко реалізуються (A4).

Оцінити поточну ліквідність можна за допомогою порівняння показників A1 з П1, та A2 з П2. При $A1 > П1$, та $A2 > П2$ можемо зробити висновок, що підприємство має високу поточну ліквідність. В нашому випадку :

$$A1 (79\ 773) > П1 (49\ 860)$$

$$A2 (20\ 782) > П2 (658)$$

$$A3 (36\ 461) < П3 (379\ 976)$$

$$A4 (287\ 845) < П4 (289\ 845)$$

Страхова компанія має високу поточну ліквідність за 2023 рік. Це явище відображає здатність підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Це дає позитивний вплив на фінансову стабільність підприємства в цілому, довіру кредиторів що сприяє додатковим інвестиціям та дозволяє підприємству швидко реагувати на ринкові можливості, наприклад, інвестиційні, що до речі ПрАТ «УПСК» і робить, судячи по аналізу який розписано вище. Активи, що важко реалізуються та постійні пасиви знаходяться практично на одному рівні. Тому порівнюючи всі показники, можна сказати, що підприємство більш ліквідне, ніж неліквідне. Компанія має можливість своєчасно трансформувати активи у фінансові ресурси для їх використання з невеликими витратами.

Звернемо увагу на абсолютні показники перспективної (2.6) та поточної ліквідності (2.5) :

$$ПЛ = (A_1 + A_2) - (П_1 + П_2) \quad (2.5)$$

де, $ПЛ$ — поточна ліквідність.

Поточна ліквідність у абсолютному значенні становить 30 037 (всі виміри у роботі йдуть у тис.грн). Вихідне число показує, на скільки одиниць вартості активи, за рахунок яких формується спроможність страховика своєчасно виконувати короткострокові\поточні фінансові зобов'язання, перевищують короткострокові\поточні пасиви, які сприймаються в даному випадку як зобов'язання.

$$П'Л = A_3 - П_3 \quad (2.6)$$

де, $П'Л$ — перспективна ліквідність.

Перспективна ліквідність дорівнює -343 515 у абсолютному значенні, що є негативним знаком у довгостроковій перспективі. Перспективна ліквідність вказує на здатність підприємства покривати свої майбутні зобов'язання, використовуючи майбутні грошові потоки. Це ключовий

показник фінансового стану компанії, що відображає її спроможність залишитися платоспроможною у довгостроковій перспективі.

Окремо розглянемо такі показники, як коефіцієнти поточної ліквідності (2.7), та коефіцієнт страхових резервів (2.8), який є важливим показником платоспроможності та фінансової стійкості компанії.

$$K_{nl} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (2.7)$$

де, K_{nl} — коефіцієнт поточної ліквідності;

OA — оборотні активи;

$ПЗ$ — поточні зобов'язання.

Коефіцієнт за 2023 рік дорівнює 8.49, що дорівнює дуже високому показнику. Це означає, що на кожну грошову одиницю поточних\короткострокових зобов'язань компанія має 8.51 грн. поточних активів. Дійсно дуже великий показник, який вказує на надзвичайну поточну ліквідність. Із наслідків, слід відмітити довіру з боку інвесторів, фінансову стійкість (короткострокову), гнучкість у фінансовому плануванні та можливість реінвестувати надлишок ліквідності.

Із коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності можна також виділити коефіцієнт достатності страхових резервів (2.8):

$$K_{дсп} = \frac{CP}{CB}, \quad (2.8)$$

де, $K_{дсп}$ - коефіцієнт достатності страхових резервів;

CP — страхові резерви;

CB — сума страхових виплат.

Коефіцієнт достатності страхових резервів показує забезпеченість компанією страховими резервами задля здійснення страхових виплат. Згідно з даними фінансової звітності ПрАТ «УПСК» за 2023 рік, він дорівнює 1,99. Це

достатньо високий рівень, який може свідчити знову ж таки, про фінансову стійкість, конкурентоспроможність та про консервативну стратегію управління ризиками та інвестиціями. Компанія, ймовірно, утримує значні резерви в низькоризикових активах, щоб забезпечити можливість виплат за будь-яких умов, що є очевидним плюсом.

За допомогою вище описаної методології підведемо підсумок аналізу ліквідності підприємства та зробимо висновки за три роки, використовуючи таблицю (2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «УПСК»

Показник	2021	2022	2023	Темпи зростання	
				2023\2022	2023\2021
Коефіцієнт поточної ліквідності	6,19	6,34	8,51	0,34	0,37
Коефіцієнт достатності страхових резервів	1,02	1,55	1,99	0,28	0,95
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5,35	5,89	7,72	0,31	0,44

Джерело: сформовано автором на основі [26,27,28]

Коефіцієнти аналізу ліквідності страхової компанії дещо відрізняються від загального аналізу будь-якого підприємства, тому в аналіз було додано показник достатності страхових резервів, наряду з коефіцієнтом поточної ліквідності та абсолютної ліквідності.

На протязі всіх трьох років можемо бачити поступове зростання коефіцієнтів усіх видів ліквідності, які ми розглянули. Коефіцієнти знаходяться на дуже високому рівні. Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє темпи зростання у понад сорок відсотків, та має значення, більш аніж нормативне $> 0,2 - 0,35$. Відносно інших показників та ж сама картина, значення показника поточної ліквідності, не зважаючи на всі події 2021-2022 року залишється стабільним та знаходиться у межах норми $< 0,6 - 0,8$. Проглянувши таблицю, можна прийти до висновку, що підприємство має

можливість вчасно погасити свої короткострокові пасиви за допомогою високоліквідних активів.

Проведемо аналіз фінансової стійкості підприємств за 2021, 2022 та 2023 рік та відобразимо аналіз у таблицю (2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «УПСК»

Показник	2021	2022	2023	Темп зростання	
				2023\2022	2023\2021
Коефіцієнт автономії	0,33	0,44	0,39	- 0,11	0,18
Коефіцієнт фінансової стійкості.	0,93	0,91	0,92	0,011	-0,01
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	0,5	0,79	0,66	-0,16	0,32
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,83	0,84	0,88	0,047	0,06
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,01	0,97	1,3	0,34	0,28

Джерело: сформовано автором на основі [26,27,28]

За даними коефіцієнта автономії, можемо побачити, що компанія має питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів менше ніж значення 0.5 на протязі всіх трьох років, яке є граничним оптимальним значенням. Компанія більше залежить від зовнішніх джерел фінансування, лише в 2022 році бачимо позитивну тенденцію до накопичення власного капіталу та зменшення впливу залученого. Цей тем зростання відповідає нашому попередньому аналізу, де аргументувалось чому підприємство отримало такі великі доходи у 2022 році.

Компанія здатна фінансувати за рахунок власного і залученого на довгостроковій основі капіталу понад 90 % загальних активів, коефіцієнт фінансової стійкості свідчить про високу платоспроможність компанії.

За значенням коефіцієнта маневреності можемо побачити, що у 2021 та 2023 році оборотні активи компанії перевищують власний капітал, така ситуація досить незвичайна. На протязі всіх трьох років вона вказує на високий рівень оборотних активів у компанії.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів демонструє помітний темп зростання у період 2021-2022 року, з подальшою стабілізацією. Але все одно, такого темпу зростання недостатньо, щоб дійти до нормативного значення > 1 .

Коефіцієнти фінансової стійкості демонструють стабільність протягом трьох років, незважаючи на пандемію у 2021 році та початок війни 2022 році. Значення коефіцієнтів знаходяться у межах нормативних значень. Враховуючи всі вище перераховані фактори можна сказати що компанія фінансово стійка.

2.3. Аналіз резервів страхової компанії та управління ними

Для аналізу формування страхових резервів страхової компанії «УПСК» на основі наданих даних фінансового балансу необхідно звернути увагу на ключові показники, що відображають величину технічних резервів, динаміку змін та структуру їх формування. На основі аналізу балансу страхової компанії за 2023 рік можна оцінити динаміку формування страхових резервів. На початок звітної періоду загальна сума страхових резервів становила 271 261 тис. грн, а на кінець року вона зросла до 348 196 тис. грн, що свідчить про приріст на 76 935 тис. грн, або 28,4%. Це зростання вказує на збільшення зобов'язань компанії перед страхувальниками та одночасно на зміцнення її фінансової стійкості.

Резерви незароблених премій, які є складовою технічних резервів, збільшилися з 160 504 тис. грн до 222 170 тис. грн. Приріст у 61 666 тис. грн (38,4%) свідчить про значний обсяг укладених нових договорів страхування, премії за якими ще не були повністю зароблені. Це підтверджує активну діяльність компанії у сфері залучення клієнтів і розширення портфеля страхових продуктів.

Резерви збитків, які включають заявлені, але не виплачені збитки, та збитки, що виникли, але не були заявлені, зросли з 110 757 тис. грн до 126 026 тис. грн, що означає приріст на 15 269 тис. грн (13,8%). Така динаміка може бути пов'язана зі збільшенням кількості страхових випадків або зі специфікою урегулювання збитків у звітному періоді.

Ці показники демонструють високий рівень фінансового менеджменту компанії, оскільки зростання резервів забезпечує виконання майбутніх зобов'язань і відповідає вимогам регуляторних органів. Водночас така динаміка вказує на необхідність ретельного моніторингу страхових випадків та ефективного управління портфелем ризиків.

Структура страхових резервів страхової компанії демонструє позитивну динаміку, що свідчить про зростання обсягів її діяльності та забезпечення фінансової стабільності. Резерви незароблених премій на початок звітного періоду становили 160 504 тис. грн, а на кінець періоду зросли до 222 170 тис. грн, що відображає приріст у 61 666 тис. грн. Таке зростання вказує на збільшення обсягу страхових премій, які мають бути використані для покриття ризиків у майбутніх періодах, та свідчить про активне залучення нових клієнтів і збільшення портфеля страхових договорів.

Резерви збитків також зазнали зростання: з 110 757 тис. грн на початок періоду до 126 026 тис. грн на кінець року, що становить приріст у 15 269 тис. грн. Така динаміка може бути зумовлена збільшенням кількості заявлених, але ще не врегульованих страхових випадків, а також підвищенням вартості окремих страхових зобов'язань. Це підтверджує прагнення компанії до

дотримання фінансових зобов'язань перед страхувальниками та забезпечення достатнього рівня ліквідності.

Зміни у структурі страхових резервів зумовлені кількома ключовими чинниками, які відображають специфіку діяльності страхової компанії у звітному періоді. По-перше, зростання обсягу укладених договорів страхування стало основною причиною збільшення резервів незароблених премій. Це свідчить про розширення клієнтської бази компанії та зростання кількості страхових продуктів, які пропонуються на ринку.

По-друге, зростання резервів збитків пов'язане зі збільшенням кількості заявлених страхових випадків, які потребують врегулювання у майбутніх періодах. Ця тенденція може свідчити як про підвищення рівня страхових ризиків, так і про ретельність компанії у виконанні своїх зобов'язань перед страхувальниками.

По-третє, фінансова стабільність компанії відображається у загальному рівні сформованих страхових резервів, які відповідають регуляторним вимогам щодо фінансової стійкості. Це забезпечує довіру до компанії з боку клієнтів та гарантує її здатність виконувати взяті зобов'язання навіть за умов економічних коливань.

Страхові резерви є ключовим фактором фінансової стійкості страхової компанії, оскільки забезпечують можливість виконання зобов'язань перед клієнтами. Зростання обсягу резервів відображає зміцнення позицій страховика на ринку, що сприяє підвищенню рівня його платоспроможності та довіри з боку клієнтів і партнерів. Для підтримання стабільності компанії важливо оптимізувати структуру страхових резервів, знаходячи баланс між резервами премій та резервами збитків, що дозволить ефективніше розподіляти ресурси.

Крім того, необхідно систематично проводити моніторинг рівня заявлених страхових випадків, щоб забезпечити адекватний обсяг резервів для виконання майбутніх зобов'язань. Впровадження сучасних методів

прогнозування ризиків дозволить більш точно оцінювати потенційні втрати та формувати резерви на основі об'єктивних даних. Такий підхід сприятиме підвищенню адаптивності компанії до змін у ринковому середовищі.

Загальний аналіз свідчить про стабільну діяльність страхової компанії, її здатність ефективно управляти фінансовими ресурсами та адаптуватися до викликів ринку, що є основою її довгострокового розвитку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Шляхи вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях

В умовах воєнного стану страхові організації стикаються з безпрецедентними викликами, що обумовлюють необхідність удосконалення процесів формування страхових резервів. Значне збільшення рівня ризиків, економічна нестабільність, підвищення частоти та масштабів страхових випадків вимагають перегляду традиційних методів управління резервами та розробки нових підходів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості компаній.

Основним завданням страхових організацій у кризових умовах є забезпечення адекватного рівня резервів, які гарантують виконання зобов'язань перед клієнтами навіть за суттєвого зростання збитків. Для цього необхідна адаптація актуарних методів оцінки ризиків, що враховують високий ступінь невизначеності. Воєнний стан змінює традиційний ризиковий профіль страховиків, оскільки зростають як кількість, так і середній розмір страхових випадків. Використання стрес-тестування та сценарного аналізу, що моделюють вплив різних військових і економічних сценаріїв, дозволяє більш точно прогнозувати потреби у формуванні резервів. Такий підхід допомагає врахувати потенційні втрати через руйнування майна, бойові дії та інші непередбачувані фактори.

Важливим напрямом удосконалення є підвищення ролі географічного аналізу ризиків. Компанії повинні враховувати специфіку регіонів, де вони здійснюють свою діяльність, оскільки бойові дії мають нерівномірний вплив

на страхові випадки. У зонах підвищеного ризику слід передбачати формування більшого обсягу резервів, що забезпечить покриття зобов'язань навіть у разі масових страхових подій.

Крім того, ефективне управління активами, що забезпечують страхові резерви, є критично важливим у кризовий період. Страхові організації повинні оптимізувати структуру своїх інвестицій, забезпечуючи високу ліквідність і стабільність доходів. Інвестиції в надійні фінансові інструменти, такі як державні облігації або депозити в стабільних банках, можуть зменшити ризики, пов'язані з волатильністю ринків. У той же час диверсифікація активів допомагає мінімізувати потенційні втрати.

Особливої уваги потребує вдосконалення регуляторних механізмів, які визначають мінімальний розмір страхових резервів. Національні регулятори мають забезпечити адаптацію нормативних вимог до умов воєнного стану, що передбачає впровадження гнучких правил та рекомендацій щодо формування резервів. Наприклад, регулярний перегляд нормативних коефіцієнтів і вимог до страхових резервів у відповідь на зміну ситуації на ринку може забезпечити кращу адаптацію страховиків до кризових умов.

Крім того, цифровізація та автоматизація процесів аналізу й управління резервами стають важливим інструментом у сучасних умовах. Використання сучасних технологій для збору й аналізу даних про страхові випадки дозволяє швидше адаптуватися до змін і ефективніше прогнозувати потреби в резервах. Також це сприяє підвищенню прозорості та точності управління фінансовими ресурсами страхової компанії.

Таким чином, вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях в умовах воєнного стану є комплексним процесом, що включає адаптацію методів оцінки ризиків, покращення управління активами, посилення регуляторного контролю та впровадження інноваційних технологій. Ці заходи забезпечують фінансову стійкість компаній, збереження довіри клієнтів та виконання їхніх зобов'язань у надзвичайних умовах.

Формування страхових резервів є важливою складовою частиною управління фінансовою стабільністю страхової компанії. Це забезпечує виконання зобов'язань перед клієнтами та державою, а також гарантує платоспроможність компанії в разі виникнення великих або непередбачуваних страхових випадків. Оскільки ринок страхових послуг динамічно змінюється, процес формування та управління резервами має постійно вдосконалюватися, щоб компанії могли адаптуватися до нових економічних та регуляторних вимог. Основні шляхи вдосконалення формування страхових резервів зображено на рис. 3.1.

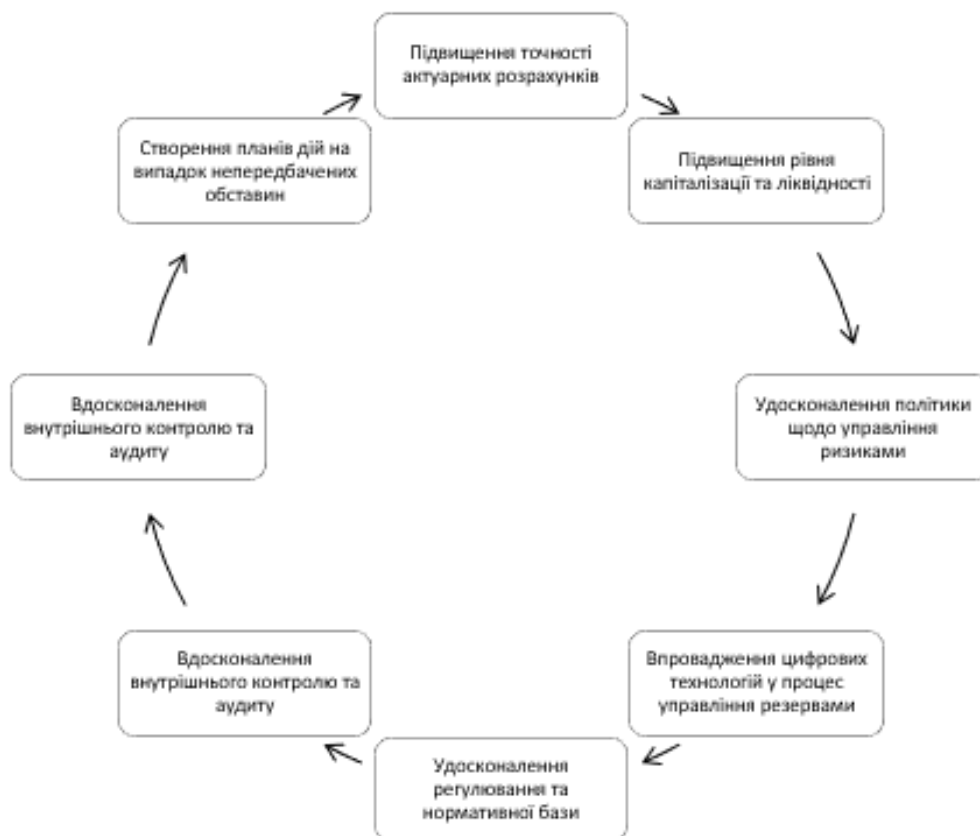

Рис. 3.1. Шляхи вдосконалення формування страхових резервів

Джерело: сформовано автором

1. Підвищення точності актуарних розрахунків

Актуарні розрахунки є фундаментальним елементом діяльності страхових компаній, оскільки вони визначають основу для прийняття

фінансових рішень, формування страхових резервів та оцінки фінансової стабільності організації. Застосування точних і обґрунтованих актуарних розрахунків дозволяє страховику забезпечувати виконання своїх зобов'язань перед клієнтами навіть в умовах значних коливань ринку та непередбачуваних ризиків. Тому підвищення точності цих розрахунків є ключовим напрямком вдосконалення процесу формування страхових резервів.

Сучасні тенденції в страховій діяльності вимагають інтеграції передових методів прогнозування та обробки даних. Використання сценарного моделювання ризиків дозволяє актуаріям враховувати широкий спектр можливих сценаріїв розвитку подій, включаючи макроекономічні коливання, соціальні зміни та природні катаклізми. Це дає змогу страховику не лише прогнозувати ймовірність страхових випадків, а й точно оцінювати їхній фінансовий вплив, що є важливим для коректного формування резервів.

Однією з ключових складових підвищення точності розрахунків є застосування технологій обробки великих даних (Big Data) та аналітики. Завдяки аналізу великих масивів інформації, страхові організації можуть отримувати більш точні оцінки ризиків та їхніх тенденцій. Наприклад, аналіз демографічних змін, кліматичних умов чи змін у поведінкових моделях страхувальників дозволяє зменшити рівень невизначеності та точніше визначати необхідний обсяг страхових резервів.

Інвестиції в сучасні технології відіграють важливу роль у вдосконаленні роботи актуаріїв. Використання автоматизованих систем розрахунків, програмного забезпечення для моделювання ризиків та машинного навчання сприяє підвищенню точності розрахунків і зменшенню часу, необхідного для їх проведення. Це також дозволяє мінімізувати людський фактор і підвищити надійність отриманих результатів.

Підвищення точності актуарних розрахунків сприяє не лише формуванню більш обґрунтованих страхових резервів, а й знижує ймовірність виникнення фінансових криз у страховій організації. Це, своєю чергою,

зміцнює довіру клієнтів, забезпечує фінансову стабільність компанії та дозволяє їй ефективно функціонувати навіть в умовах високої турбулентності ринку.

Таким чином, інтеграція сучасних методів прогнозування, аналітики великих даних і технологічних інновацій є основними шляхами вдосконалення актуарних розрахунків, що значно підвищує ефективність формування страхових резервів у страхових організаціях.

2. Підвищення рівня капіталізації та ліквідності

Підвищення рівня капіталізації та ліквідності є важливими напрямками вдосконалення процесу формування страхових резервів, які мають вирішальне значення для забезпечення фінансової стійкості та довгострокової платоспроможності страхових організацій. В умовах сучасного економічного середовища, що характеризується нестабільністю та ризиками, ефективне управління цими аспектами стає критично важливим для виконання зобов'язань перед страхувальниками та підтримання репутації компанії.

Капіталізація страхових компаній виступає основою їхньої фінансової стійкості, оскільки забезпечує достатність власного капіталу для покриття непередбачених збитків та зниження ризику дефолту. Високий рівень капіталізації дозволяє компанії формувати страхові резерви, адекватні до обсягів прийнятих зобов'язань, що, своєю чергою, сприяє забезпеченню її платоспроможності навіть у кризових ситуаціях. Зростання капіталізації може бути досягнуто шляхом збільшення статутного капіталу, реінвестування прибутків або залучення додаткових інвестицій.

Ліквідність, у свою чергу, визначає здатність страхової компанії швидко перетворювати активи на грошові кошти для покриття своїх поточних зобов'язань. Підтримання високого рівня ліквідності дозволяє уникнути дефіциту грошових коштів у разі раптового збільшення страхових виплат або змін у ринкових умовах. Для забезпечення ліквідності страхові організації повинні дотримуватися принципу диверсифікації активів, інвестуючи у

фінансові інструменти з різними рівнями ризику, строками погашення та ступенем ліквідності.

Важливою умовою підвищення ліквідності та капіталізації є впровадження системи регулярного моніторингу та оцінки фінансового стану компанії, що дозволяє своєчасно виявляти потенційні ризики та розробляти заходи для їхньої мінімізації. Впровадження ефективних моделей ризик-менеджменту сприяє оптимальному балансуванню між рівнем прибутковості та ризиків, що, у свою чергу, позитивно впливає на формування страхових резервів.

Підвищення капіталізації та ліквідності також пов'язане з необхідністю забезпечення відповідності діяльності страхової компанії міжнародним стандартам фінансової звітності (IFRS) та регуляторним вимогам. Виконання цих вимог дозволяє підвищити прозорість фінансової діяльності, що сприяє зміцненню довіри інвесторів та клієнтів, а також полегшує доступ до фінансових ринків для залучення капіталу.

Таким чином, удосконалення формування страхових резервів через підвищення рівня капіталізації та ліквідності є багатограним процесом, який включає збільшення обсягів власного капіталу, оптимізацію управління активами, дотримання міжнародних стандартів і застосування сучасних підходів до управління ризиками. Це дозволяє страховим організаціям зміцнювати фінансову стійкість, підвищувати рівень надійності та забезпечувати виконання своїх зобов'язань у будь-яких ринкових умовах.

3. Удосконалення політики щодо управління ризиками

Ефективна політика управління ризиками є невід'ємною складовою стратегії страхових організацій, оскільки вона безпосередньо впливає на формування та використання страхових резервів. Зважаючи на те, що страховий бізнес пов'язаний із різноманітними ризиками, які варіюються від фінансових і операційних до макроекономічних та регуляторних, удосконалення підходів до управління цими ризиками стає ключовим

завданням для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності компаній.

Першочерговим завданням у контексті управління ризиками є створення ефективної системи ідентифікації, оцінки та моніторингу ризиків. Це дозволяє страховим організаціям вчасно виявляти потенційні загрози, оцінювати їхній вплив на фінансову стабільність компанії та приймати обґрунтовані рішення щодо створення страхових резервів. Використання сучасних методів аналізу, зокрема моделей прогнозування ризиків, дозволяє враховувати як історичні дані, так і майбутні тенденції, що сприяє більш точному визначенню обсягів резервів.

Особливого значення набуває диверсифікація ризиків як стратегія їхнього управління. Завдяки розподілу ризиків між різними видами страхування, сегментами ринку та географічними регіонами компанії можуть знижувати вплив несприятливих подій на свій фінансовий стан. У цьому контексті важливим є впровадження механізмів перестрахування, які дозволяють передати частину ризиків третім сторонам, забезпечуючи додатковий рівень захисту та зменшуючи навантаження на страхові резерви.

Інтеграція управління ризиками в загальну бізнес-стратегію страхової організації є ще одним важливим аспектом. Це передбачає розробку комплексної політики, яка охоплює всі рівні управління – від стратегічного до операційного. Такий підхід дозволяє більш ефективно використовувати ресурси, забезпечувати контроль за ризиками та підвищувати ефективність процесу формування резервів.

Важливим елементом удосконалення політики управління ризиками є впровадження цифрових технологій і автоматизованих систем. Завдяки використанню Big Data, аналітичних платформ та машинного навчання страхові організації можуть значно покращити точність оцінки ризиків, швидкість їхнього виявлення та ефективність прийняття управлінських

рішень. Це, своєю чергою, дозволяє формувати резерви, які відповідають реальним ризикам, а не базуються на надлишкових чи недостатніх оцінках.

Регулярна оцінка ефективності впровадженої політики управління ризиками та її адаптація до змін зовнішнього середовища також є важливим аспектом. Економічні кризи, зміни регуляторного середовища чи нові ринкові тенденції вимагають постійного вдосконалення політики управління ризиками. Це забезпечує її актуальність і здатність реагувати на виклики, що постійно виникають у страховому бізнесі.

Удосконалення політики щодо управління ризиками не лише сприяє підвищенню ефективності формування страхових резервів, а й забезпечує загальну фінансову стабільність страхової організації. Такий підхід дає змогу компанії зберігати конкурентоспроможність, виконувати зобов'язання перед клієнтами та забезпечувати стійкість у довгостроковій перспективі.

4. Впровадження цифрових технологій у процес управління резервами

У сучасних умовах глобальної цифровізації впровадження цифрових технологій у процес управління резервами страхових організацій стає ключовим напрямом підвищення їхньої ефективності та конкурентоспроможності. Цифрові технології надають інструменти для вдосконалення всіх етапів процесу формування страхових резервів, від аналізу ризиків до контролю за використанням резервів, що сприяє зміцненню фінансової стабільності та підвищенню прозорості операцій страховиків.

Використання технологій обробки великих даних (Big Data) є основою для аналізу великої кількості інформації про ризики, історію страхових випадків та зміну ринкових умов. Завдяки цьому страхові організації отримують можливість більш точно прогнозувати ймовірність настання страхових випадків, визначати їхній вплив на фінансові показники компанії та оцінювати обсяги необхідних резервів. Застосування аналітичних платформ дозволяє не лише підвищити якість ухвалення рішень, але й зменшити рівень невизначеності у процесі планування.

Інтеграція систем машинного навчання та штучного інтелекту (ШІ) у процес управління резервами відкриває нові можливості для автоматизації складних розрахунків та моделювання сценаріїв розвитку подій. Ці технології дають змогу актуаріям швидко адаптувати моделі до змін у ринкових умовах, створювати сценарії оцінки ризиків у режимі реального часу та виявляти приховані залежності між факторами, що впливають на обсяги страхових резервів. Це сприяє більш точному формуванню резервів та зниженню ризику дефіциту чи надлишковості коштів.

Автоматизація процесів управління резервами за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення також забезпечує значне скорочення часу, необхідного для виконання розрахунків, та підвищення їхньої точності. Такі системи дозволяють мінімізувати людський фактор, що знижує ризик помилок і підвищує надійність результатів. Крім того, автоматизація сприяє стандартизації процесів формування резервів, що полегшує виконання регуляторних вимог і звітності.

Цифрові платформи також дозволяють інтегрувати процеси управління резервами з іншими напрямками діяльності страхової компанії, такими як управління активами, аналіз клієнтської бази чи прогнозування прибутковості. Це забезпечує комплексний підхід до управління фінансами компанії, що підвищує її загальну ефективність та конкурентоспроможність на ринку.

Важливим аспектом впровадження цифрових технологій є посилення прозорості та підзвітності процесів управління резервами. Використання цифрових рішень сприяє створенню систем моніторингу та аудиту, які дозволяють у режимі реального часу оцінювати стан резервів, виявляти відхилення від планових показників і забезпечувати відповідність регуляторним стандартам. Це зміцнює довіру клієнтів та партнерів до страхової компанії.

Таким чином, впровадження цифрових технологій у процес управління резервами дозволяє страховим організаціям підвищити точність прогнозів,

скоротити витрати часу та ресурсів на виконання розрахунків, забезпечити відповідність регуляторним вимогам і посилити прозорість діяльності. Цей підхід сприяє удосконаленню процесу формування страхових резервів, зміцненню фінансової стабільності та підвищенню стійкості страхових компаній до зовнішніх викликів.

5. Удосконалення регулювання та нормативної бази

Ефективне формування страхових резервів є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності страхової компанії та виконання її зобов'язань перед страхувальниками. У цьому процесі вирішальну роль відіграє регулювання та нормативна база, яка визначає основні принципи, стандарти та процедури управління резервами. Удосконалення цієї бази є необхідним кроком для підвищення ефективності діяльності страхових організацій, адаптації до сучасних викликів та забезпечення їхньої стійкості.

Один із ключових напрямів удосконалення нормативної бази стосується гармонізації національних стандартів зі світовими, зокрема з принципами Міжнародної асоціації органів страхового нагляду (IAIS) та вимогами стандартів Solvency II. Інтеграція міжнародних підходів до оцінки ризиків, формування резервів та забезпечення платоспроможності дозволяє підвищити прозорість та порівнянність фінансової діяльності страхових компаній. Це також сприяє створенню конкурентних умов для залучення іноземних інвестицій у страховий сектор.

Нормативне регулювання має забезпечувати чітке визначення механізмів формування резервів, які базуються на актуарних розрахунках, враховують типи страхових ризиків та особливості страхових продуктів. Удосконалення стандартів оцінки активів і пасивів, що використовуються для розрахунку резервів, сприяє точнішому прогнозуванню можливих збитків та забезпеченню необхідного рівня фінансової стійкості компаній.

Особливого значення набуває розробка нормативних вимог щодо прозорості та підзвітності процесу формування резервів. Це включає

впровадження обов'язкових стандартів фінансової звітності, що відповідають міжнародним вимогам (наприклад, IFRS 17), а також регулярне надання звітності до регуляторних органів. Прозорість інформації про стан резервів та їх використання сприяє зміцненню довіри клієнтів, інвесторів та партнерів до страхової компанії.

Регуляторна база має також включати механізми моніторингу та контролю за діяльністю страхових організацій у сфері управління резервами. Це дозволяє своєчасно виявляти відхилення від встановлених норм, мінімізувати ризики шахрайства та забезпечувати відповідність діяльності компаній встановленим стандартам. Важливим є посилення ролі страхового нагляду, зокрема через впровадження системи ризик-орієнтованого нагляду, яка дозволяє враховувати специфіку діяльності кожної компанії та її індивідуальний рівень ризику.

Удосконалення нормативної бази також повинно враховувати сучасні виклики, такі як зміна клімату, розвиток кіберризиків та вплив глобальних економічних криз. Відповідно, регулювання має передбачати механізми адаптації до нових умов, наприклад, шляхом впровадження вимог щодо формування резервів для покриття специфічних ризиків або створення резервів стабільності на випадок значних економічних потрясінь.

Таким чином, удосконалення регулювання та нормативної бази є важливим інструментом для підвищення ефективності формування страхових резервів, забезпечення фінансової стійкості страхових організацій та зміцнення їхньої конкурентоспроможності. Інтеграція міжнародних стандартів, посилення прозорості, впровадження ризик-орієнтованого нагляду та врахування сучасних викликів сприяють створенню надійної системи регулювання, яка відповідає потребам сучасного страхового ринку.

6. Вдосконалення внутрішнього контролю та аудиту

Ефективне функціонування страхових організацій значною мірою залежить від належного рівня внутрішнього контролю та аудиту, що

забезпечують достовірність, прозорість та відповідність процесів формування страхових резервів встановленим стандартам і вимогам. Удосконалення цих механізмів є важливим чинником для підвищення фінансової стабільності компаній, оптимізації управлінських процесів та мінімізації ризиків.

Внутрішній контроль охоплює систему заходів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності діяльності страхової компанії внутрішнім регламентам та зовнішнім нормативним вимогам. Удосконалення цієї системи передбачає інтеграцію сучасних інструментів моніторингу та аналізу, які дозволяють забезпечити своєчасне виявлення ризиків і відхилень у процесі формування резервів. Особливої уваги заслуговує впровадження автоматизованих систем контролю, що дозволяють оперативно аналізувати фінансові показники та прогнозувати їхній вплив на обсяг і структуру резервів.

Одним із ключових аспектів вдосконалення внутрішнього контролю є посилення взаємодії між підрозділами компанії, відповідальними за управління ризиками, актуарними розрахунками та фінансовим плануванням. Така координація сприяє підвищенню точності оцінки ризиків, оптимізації процесів розподілу ресурсів та забезпеченню відповідності сформованих резервів потребам компанії. Крім того, створення чітких регламентів і процедур для співпраці між підрозділами дозволяє уникнути дублювання функцій і зменшити ймовірність помилок.

Внутрішній аудит відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності процесу формування резервів, оскільки дозволяє проводити незалежну оцінку відповідності прийнятих рішень і дій чинним стандартам. Удосконалення механізмів внутрішнього аудиту передбачає впровадження ризик-орієнтованого підходу, який дозволяє зосередити увагу на найбільш критичних аспектах діяльності компанії. Такий підхід передбачає аналіз факторів, які найбільше впливають на обсяги страхових резервів, і сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень.

Інтеграція цифрових технологій у процес внутрішнього контролю та аудиту також є важливим напрямом удосконалення. Використання систем аналізу великих даних, платформ бізнес-аналітики та інструментів машинного навчання дозволяє не лише автоматизувати рутинні процеси, але й забезпечити більш точну оцінку стану резервів і виявлення потенційних ризиків. Завдяки цим технологіям страхові компанії отримують можливість більш ефективно розподіляти ресурси та мінімізувати фінансові втрати.

Удосконалення внутрішнього контролю та аудиту також включає забезпечення регулярного навчання та підвищення кваліфікації персоналу. Висококваліфіковані фахівці, які володіють сучасними методами аналізу та контролю, здатні більш ефективно виконувати свої обов'язки, забезпечуючи відповідність процесів формування резервів найкращим практикам.

Крім того, вдосконалення внутрішнього контролю та аудиту повинно враховувати особливості регуляторного середовища та вимоги законодавства. Розробка та впровадження внутрішніх політик, що відповідають регуляторним стандартам, дозволяє компаніям уникати штрафів, зберігати репутацію та забезпечувати довіру з боку клієнтів і партнерів.

Таким чином, вдосконалення внутрішнього контролю та аудиту є необхідним для забезпечення ефективності формування страхових резервів. Інтеграція сучасних технологій, ризик-орієнтованого підходу та підвищення кваліфікації персоналу сприяють підвищенню прозорості, точності та надійності цього процесу, що в кінцевому результаті зміцнює фінансову стабільність і конкурентоспроможність страхової компанії.

7. Розширення портфеля страхових продуктів

Розширення портфеля страхових продуктів є одним із важливих стратегічних напрямів удосконалення діяльності страхових організацій, зокрема в аспекті формування страхових резервів. Урізноманітнення страхових послуг дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність

компанії на ринку, але й забезпечити стабільність її фінансових показників завдяки ефективнішому управлінню ризиками.

Збільшення кількості видів страхових продуктів сприяє розподілу ризиків між різними сегментами клієнтів і напрямками діяльності. Таке диверсифіковане управління ризиками дозволяє зменшити залежність компанії від окремих видів страхових послуг або категорій клієнтів, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності чи змін на ринку. Наприклад, включення до портфеля продуктів з різним рівнем ризиковості забезпечує більш прогнозоване та збалансоване формування страхових резервів.

Розширення портфеля страхових продуктів також створює умови для адаптації до нових викликів та змін у потребах клієнтів. Розвиток технологій, глобалізація та вплив сучасних ризиків, таких як кіберзагрози або зміни клімату, змушують страхові компанії розробляти інноваційні продукти, які відповідають новим запитам споживачів. Інтеграція таких продуктів у діяльність компанії дозволяє не лише залучити нових клієнтів, але й сприяє формуванню резервів, які враховують специфіку цих ризиків.

Ефективне управління диверсифікованим портфелем страхових продуктів вимагає використання сучасних методів аналізу та прогнозування. Використання великих даних і математичного моделювання дозволяє точно оцінювати рівень ризиків, притаманних кожному виду страхування, і забезпечувати оптимальний розподіл резервів між різними продуктами. Це сприяє мінімізації ймовірності дефіциту чи надлишковості резервів, підвищуючи ефективність використання фінансових ресурсів.

Розширення портфеля страхових продуктів також позитивно впливає на здатність компанії адаптуватися до змін регуляторного середовища. Наприклад, включення продуктів із довгостроковими зобов'язаннями до портфеля дозволяє компанії відповідати вимогам щодо формування резервів на покриття таких зобов'язань. Це забезпечує кращу відповідність діяльності

страховика міжнародним стандартам і підвищує його репутацію серед клієнтів та інвесторів.

Іншим важливим аспектом є зростання дохідності компанії завдяки розширенню клієнтської бази та збільшенню обсягу страхових премій. Це створює додаткові фінансові ресурси для формування резервів і дає змогу зміцнити фінансову стійкість страхової організації. Крім того, диверсифікований портфель знижує вплив сезонності або циклічності попиту на окремі види страхування, забезпечуючи стабільні грошові потоки.

Для досягнення максимальної ефективності розширення портфеля страхових продуктів необхідно забезпечити відповідність нових послуг внутрішній стратегії компанії, її ресурсним можливостям і ринковим умовам. Ретельне дослідження ринку, аналіз потреб споживачів та оцінка потенційних ризиків є критично важливими для успішної інтеграції нових продуктів у діяльність компанії. Успішна реалізація цієї стратегії дозволяє не лише підвищити прибутковість, але й сприяє довгостроковій стабільності та розвитку страхової організації.

Таким чином, розширення портфеля страхових продуктів є ефективним інструментом удосконалення формування страхових резервів, що сприяє зміцненню фінансової стабільності компанії, оптимізації управління ризиками та адаптації до сучасних викликів ринку. Урізноманітнення послуг забезпечує кращий розподіл ресурсів і створює умови для сталого розвитку страхового бізнесу.

8. Створення планів дій на випадок непередбачених обставин

Створення ефективних планів дій на випадок непередбачених обставин є важливим елементом управління страховими організаціями, зокрема в контексті формування страхових резервів. Цей підхід забезпечує підготовленість компаній до різноманітних кризових ситуацій, знижує рівень невизначеності та сприяє збереженню фінансової стабільності навіть у складних умовах.

Непередбачені обставини, такі як економічні кризи, природні катастрофи, епідемії, військові конфлікти чи технологічні збої, можуть суттєво впливати на платоспроможність страхових організацій і їхню здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Розробка планів дій дозволяє створити механізми, які мінімізують негативний вплив таких подій, забезпечуючи своєчасну реакцію та адаптацію до нових умов.

У процесі розробки планів дій важливим є проведення детального аналізу потенційних ризиків та сценаріїв, які можуть вплинути на діяльність страхової компанії. Це передбачає ідентифікацію найбільш ймовірних загроз, оцінку їхнього впливу на фінансові показники компанії та розрахунок обсягу резервів, необхідних для покриття можливих збитків. Застосування сучасних інструментів аналізу ризиків, таких як стрес-тестування чи моделювання сценаріїв, дозволяє підвищити точність прогнозів і визначити оптимальні стратегії управління резервами.

Створення планів дій також вимагає розробки чітких процедур реагування на різні типи кризових ситуацій. Це включає визначення відповідальних осіб, встановлення механізмів координації між підрозділами компанії, а також формулювання конкретних кроків, які необхідно здійснити для забезпечення безперервності діяльності. Такі процедури дозволяють знизити час на прийняття рішень у кризових умовах і мінімізувати втрати.

Особливу увагу слід приділяти створенню резервів стабільності, які використовуються виключно у разі виникнення непередбачених обставин. Ці резерви є важливим фінансовим інструментом, який дозволяє компенсувати непередбачувані витрати без необхідності залучення зовнішніх ресурсів або скорочення інших видів резервів. Розмір таких резервів повинен визначатися на основі оцінки ризиків і з урахуванням специфіки діяльності страхової компанії.

Важливим аспектом є регулярне оновлення та тестування планів дій, оскільки зовнішнє середовище та ризиковий профіль компанії можуть

змінюватися. Проведення навчальних симуляцій та аналіз результатів дозволяють виявляти слабкі місця в підготовлених планах і вдосконалювати їх. Крім того, залучення зовнішніх експертів до оцінки розроблених стратегій може забезпечити більш об'єктивний підхід до управління ризиками.

Розробка планів дій також сприяє підвищенню довіри з боку клієнтів, партнерів та інвесторів, оскільки демонструє готовність компанії до виконання зобов'язань навіть у складних умовах. Це підсилює репутацію страхової організації та її конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, створення планів дій на випадок непередбачених обставин є важливим інструментом для вдосконалення формування страхових резервів у страхових організаціях. Цей підхід забезпечує їхню фінансову стійкість, зменшує ризики, пов'язані з кризовими ситуаціями, та підвищує здатність компаній адаптуватися до нових викликів і умов.

3.2. Перспективи адаптації міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики

Перспективи адаптації міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики

Впровадження міжнародних стандартів управління страховими резервами в українську практику є необхідною умовою для інтеграції національного ринку страхування до глобальної економічної системи. Адаптація цих стандартів дозволить підвищити фінансову стабільність страхових компаній, забезпечити прозорість їхньої діяльності та гарантувати надійність для страхувальників. Одним із головних аспектів цієї адаптації є впровадження таких міжнародних стандартів, як Solvency II (Європейський Союз) та IFRS (Міжнародні стандарти фінансової звітності), які встановлюють вимоги до формування резервів і управління ними, а також до оцінки ризиків.

Зокрема, у рамках адаптації міжнародних стандартів до української практики особлива увага повинна бути приділена розробці чіткої політики управління резервами. Це включає створення внутрішніх документів, які регулюють формування технічних резервів — обов'язкових накопичень для покриття майбутніх зобов'язань перед страхувальниками. Згідно з міжнародними стандартами, технічні резерви мають бути адекватними до прогнозованих ризиків і не повинні перевищувати критичні рівні, що забезпечують стійкість компанії навіть у разі виникнення негативних ситуацій на ринку. Ураховуючи високий рівень волатильності в українській економіці, доцільно орієнтуватися на міжнародні практики, які дозволяють за допомогою аналітики та прогнозів чітко визначити мінімальний розмір резервів для кожної страхової компанії [29].

Важливим аспектом є також впровадження моделей оцінки ризиків та фінансової стійкості. Сучасні міжнародні практики включають використання стрес-тестів, які дозволяють оцінити здатність компанії витримувати кризові ситуації. У разі адаптації таких підходів в Україні доцільно використовувати методи, які враховують специфіку українського ринку та економічні чинники, що можуть вплинути на стійкість страхової компанії. Для цього необхідно створити програмні комплекси для автоматизованого розрахунку резервів, які б могли інтегруватися з національними системами контролю.

Адаптація міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики є важливим кроком для забезпечення стабільності та прозорості страхового ринку в Україні. У зв'язку з глобалізацією економіки, розвитком міжнародних страхових компаній та необхідністю відповідності стандартам ЄС і міжнародним нормам, українським страховим компаніям потрібно впроваджувати сучасні підходи до управління резервами, що відповідають міжнародним вимогам. Ось основні аспекти, що можуть вплинути на адаптацію міжнародних стандартів в Україні:

1. Адаптація до міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS)

Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) визначають чіткі правила для формування резервів страховими компаніями, які можуть допомогти покращити прозорість фінансових результатів. В Україні компанії повинні поступово переходити до стандартів IFRS, зокрема щодо оцінки та розподілу страхових резервів [30]. Це передбачає:

- Визначення адекватних резервів відповідно до вимог IFRS, які враховують більш гнучкий підхід до оцінки зобов'язань і ризиків. Використання актуарних моделей, які відповідають міжнародним стандартам, дозволяє точно оцінювати потреби в резервуваннях.
- Інтеграція сучасних технологій і методів аналізу для виконання точних розрахунків на основі глобальних стандартів. Це дозволить підвищити ефективність управління ризиками.

2. Використання актуарних методів, що відповідають міжнародним стандартам

Міжнародні стандарти вимагають від страховиків використання складних актуарних моделей для визначення розмірів резервів, зокрема для визначення резервів на майбутні виплати. В Україні для покращення практики управління резервами потрібно:

- Впровадження актуарних стандартів на основі міжнародних методик (наприклад, методика Стохастичних моделей). Це дозволить підвищити точність прогнозування та забезпечити надійність розрахунків.
- Покращення навчання та підвищення кваліфікації актуаріїв для роботи з сучасними інструментами і технологіями в контексті міжнародних стандартів.

3. Стандарти для резервів на непогашені премії та непогашені збитки

Одним із важливих аспектів є формування резервів на непогашені премії та непогашені збитки, що повинно відповідати міжнародним вимогам щодо розподілу активів і зобов'язань. Зокрема:

- Вдосконалення методів резервування для поліпшення прогнозування можливих збитків за страховими подіями, що ще не сталися.
- Прозорість у визначенні величини резервів для не виплачених страхових сум, що дозволить поліпшити довіру до українського страхового ринку з боку міжнародних партнерів та інвесторів.

4. Використання моделей стрес-тестування для оцінки фінансових ризиків

Міжнародні стандарти часто включають стрес-тестування як частину процесу управління резервами для оцінки здатності страхової компанії витримати непередбачувані фінансові та економічні потрясіння. Для України важливо:

- Впровадження стрес-тестів для оцінки ризиків та перевірки здатності компанії реагувати на великі збитки або економічні коливання. Страхові компанії повинні проводити регулярне тестування на стійкість до змін в ринку, інфляції, курсах валют тощо.
- Інтеграція сценарних аналізів для управління можливими кризами, що дозволить компаніям гнучко реагувати на швидко змінювані умови.

5. Підвищення рівня капіталізації та резервування для забезпечення платоспроможності

Міжнародні стандарти, зокрема підхід Solvency II в Європейському Союзі, зосереджені на забезпеченні високого рівня капіталізації та платоспроможності страхових компаній. Для адаптації цього підходу в Україні необхідно [31]:

- Удосконалення політики щодо капіталізації через надання страховим компаніям можливості залучати додатковий капітал для покриття зобов'язань.

- Підвищення вимог до резервів для великих ризиків, таких як катастрофічні події або ринкові коливання, що вимагає від українських компаній додаткових зусиль у забезпеченні платоспроможності.

6. Розвиток регуляторної політики в галузі страхування

Україні необхідно активно адаптувати національну регуляторну політику до міжнародних стандартів у галузі страхування, що дозволить краще відповідати світовим вимогам та підвищити прозорість ринку. Це включає:

- Впровадження національних стандартів на основі міжнародних рекомендацій щодо формування резервів, що забезпечить чітке дотримання фінансових норм і стандартів.

- Посилення контролю за формуванням резервів через органи нагляду (наприклад, Національний банк України чи Нацкомфінпослуг), що дозволить знижувати фінансові ризики та зберігати стабільність [32].

7. Підвищення рівня прозорості та звітності

Для забезпечення довіри до українських страховиків з боку міжнародних партнерів та клієнтів необхідно запровадити більш прозорі та достовірні методи звітності:

- Впровадження стандартів публічної звітності, що забезпечують повну прозорість у формуванні та використанні резервів.

- Забезпечення відповідності міжнародним вимогам щодо звітності, що дозволить підвищити конкурентоспроможність українських компаній на міжнародному ринку.

Адаптація міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики є важливим етапом у розвитку страхового сектору країни. Це дозволить підвищити прозорість, ефективність і стабільність страхової галузі, поліпшити її здатність до управління ризиками та забезпечити більш високий рівень довіри з боку міжнародних партнерів. Однак для цього необхідно здійснити комплексні кроки, зокрема щодо

впровадження сучасних методів актуарних розрахунків, вдосконалення регуляторної політики та підвищення рівня капіталізації страхових компаній.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження були зроблені наступні висновки:

1. Страхові резерви відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній. Вони створюються з метою акумулювання фінансових ресурсів для виконання майбутніх зобов'язань за договорами страхування, забезпечуючи своєчасну компенсацію збитків страхувальникам. Формування резервів ґрунтується на детальних актуарних розрахунках, що враховують статистичні дані, ризики, страхові тарифи та прогнозні витрати. Такий підхід дозволяє компаніям не лише виконувати свої зобов'язання, але й ефективно управляти фінансовими потоками, підтримуючи стабільність у мінливих умовах ринку.

2. Резерви, як частина пасивів страхової компанії, є основним механізмом забезпечення фінансової стабільності та виконання майбутніх зобов'язань. Вони утворюються шляхом акумулювання коштів, що відображають оцінку ризиків і майбутніх виплат за укладеними договорами страхування. У цьому контексті важливу роль відіграє актуарна оцінка, яка дозволяє точно прогнозувати ймовірність виникнення страхових випадків та відповідні виплати. Різні види резервів, зокрема технічні та резерви зі страхування життя, формуються з метою забезпечення фінансової стійкості компанії та її здатності виконувати зобов'язання перед страхувальниками, враховуючи всі можливі ризики та майбутні витрати.

- Особливо важливим є розподіл резервів на різні категорії, кожна з яких відповідає конкретним потребам страхових компаній у разі настання страхових подій. Технічні резерви, зокрема резерви на страхові виплати та резерви збитків, дозволяють компаніям забезпечити ліквідність та стабільність. Крім того, резерви для покриття великих ризиків або катастрофічних втрат гарантують фінансову стійкість навіть у разі непередбачених ситуацій. Врахування інвестиційних доходів також є

важливим елементом, оскільки інвестування коштів резервів дозволяє страховим компаніям зберігати фінансову стабільність і підвищувати їх здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами.

3. Управління страховими резервами є основою фінансової стратегії страхових компаній, оскільки забезпечує виконання зобов'язань перед клієнтами та зберігає платоспроможність підприємства. Ефективне управління резервами включає їх правильну класифікацію, точне прогнозування майбутніх витрат, а також створення резервів для покриття потенційних виплат за страховими випадками. Страхові резерви мають бути достатньо ліквідними для оперативного виконання зобов'язань, водночас їх структуру та розмір необхідно періодично переглядати з урахуванням актуарних оцінок та змін зовнішнього середовища. Регулярна перевірка та аудит є важливими етапами для забезпечення ефективності управління цими коштами.

4. ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» є однією з провідних страхових компаній України, яка має значний досвід роботи на ринку та пропонує широкий спектр страхових послуг як для фізичних осіб, так і для юридичних. Завдяки ретельному аналізу ринків та розробці інноваційних продуктів, компанія здобула високу репутацію і постійно розширює свою діяльність. Присутність одного основного акціонера, що володіє більшістю акцій, сприяє швидкому прийняттю рішень і чіткому стратегічному напрямку розвитку, проте цей факт також може мати певні ризики, зокрема, у відсутності різноманітних точок зору при прийнятті ключових рішень. Водночас компанія активно співпрацює з міжнародними перестраховальними компаніями, що дозволяє їй зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність у складних економічних умовах.

5. Фінансовий стан страхової компанії є багатогранним явищем, що включає оцінку ефективності використання фінансових ресурсів через систему ключових показників. Для ПрАТ «УПСК» аналіз основних

фінансових показників за допомогою горизонтального аналізу дозволяє визначити динаміку зміни доходів, витрат і фінансових результатів компанії. Такі показники, як сукупний дохід і виплати за страхові випадки, вказують на певні нестабільності в діяльності компанії, зокрема через вплив зовнішніх факторів, таких як війна в Україні. Незважаючи на зниження страхових виплат у кризові роки, значний приріст доходів та рентабельності інвестиційних операцій свідчить про здатність компанії ефективно адаптуватися до умов економічної нестабільності.

6. Аналіз формування страхових резервів страхової компанії «УПСК» на основі фінансового балансу за 2023 рік показує значне зростання як загальної суми резервів, так і їх складових, що свідчить про підвищення фінансової стабільності компанії. Загальний обсяг страхових резервів зріс на 28,4%, що вказує на зміцнення зобов'язань перед клієнтами і забезпечує компанії додаткову фінансову стійкість. Зростання резервів незароблених премій на 38,4% підтверджує активну політику залучення нових клієнтів та розширення портфеля страхових продуктів, що є важливим фактором для розвитку бізнесу.

Збільшення резервів збитків на 13,8% також свідчить про зростання кількості заявлених та нерозглянутих страхових випадків, що вимагає ефективного управління та моніторингу страхових ризиків. Це зростання може бути результатом підвищення рівня заявлених збитків або змін у процесі їх урегулювання, що вимагає від компанії високої компетентності у фінансовому менеджменті. Сприятлива структура резервів демонструє відповідність компанії регуляторним вимогам і надає їй можливість виконувати зобов'язання перед страховиками у майбутньому.

Розширення страхових резервів та зміни в їх структурі свідчать про ефективне управління ризиками та гнучкість компанії у реагуванні на економічні та ринкові коливання. Зростання резервів незароблених премій і збитків дозволяє компанії бути готовою до майбутніх фінансових зобов'язань,

водночас підвищуючи її платоспроможність і довіру з боку клієнтів і партнерів. Тому для забезпечення стабільного розвитку компанії важливо підтримувати збалансовану структуру резервів і впроваджувати сучасні методи прогнозування ризиків. Це дозволить зберегти високий рівень фінансової стійкості, адаптуючи бізнес до змін у ринковому середовищі.

7. Основним напрямом удосконалення є підвищення точності актуарних розрахунків. Використання сучасних методів прогнозування, зокрема моделювання сценаріїв ризику, дає можливість більш точно оцінювати ймовірність настання страхових випадків і розмір виплат. Водночас впровадження технологій для аналізу великих даних дозволяє знизити невизначеність і краще оцінювати потреби у резервуванні. Додатково важливо інвестувати в розвиток актуарних технологій для підвищення швидкості й точності розрахунків.

Не менш важливим є підвищення рівня капіталізації та ліквідності. Страхові компанії повинні забезпечити достатність капіталу для формування необхідних резервів, що потребує розробки ефективних інвестиційних стратегій і залучення додаткових інвестицій. Такий підхід дозволяє підвищити фінансову стійкість компанії та забезпечити ефективне використання резервів у разі виникнення страхових зобов'язань.

Вдосконалення політики управління ризиками також має важливе значення для процесу формування резервів. Страхова компанія повинна визначати й сегментувати ризики, застосовуючи окремі стратегії для кожного типу ризику. Окрім того, важливо створювати додаткові резерви для покриття катастрофічних ризиків і використовувати методи хеджування для мінімізації впливу непередбачуваних подій.

Цифрові технології є важливим інструментом для оптимізації процесу управління резервами. Використання автоматизованих систем і аналітики в реальному часі дозволяє знижувати людський фактор і своєчасно коригувати резерви згідно з новими умовами ринку. Інтеграція з платформами для обміну

даними з регуляторами покращує звітність і відповідність міжнародним стандартам.

Немаловажним аспектом є вдосконалення регуляторної та нормативної бази. Оновлення законодавчих вимог, посилення стандартів для резервування, а також впровадження міжнародних стандартів, таких як IFRS, дозволяє страховим компаніям адаптуватися до глобальних змін і забезпечити більшу фінансову стабільність.

Внутрішній контроль і аудит є основою для забезпечення правильності формування резервів. Регулярні аудити та моніторинг допомагають виявити недоліки в процесах резервування та своєчасно коригувати їх. Удосконалення внутрішнього контролю дозволяє ефективно управляти резервами та знижувати ризики для компанії.

Розширення портфеля страхових продуктів також сприяє створенню більш надійної системи резервування. Включення нових видів страхування дозволяє компаніям зменшити концентрацію ризиків і покращити свою фінансову стійкість, забезпечуючи при цьому належне резервування для нових видів покриття.

Розробка планів дій на випадок непередбачених обставин є важливим елементом підготовки до можливих кризових ситуацій. Наявність таких планів дозволяє компаніям ефективно реагувати на змінені умови і забезпечити достатні резерви для фінансування надзвичайних подій. У результаті, вдосконалення процесу формування і управління страхови резервами є ключовим елементом для підтримки стабільності і розвитку страхової компанії в умовах постійних змін на ринку.

8. Адаптація міжнародних стандартів управління страховими резервами до української практики є важливим етапом у розвитку страхового сектору країни. Це дозволить підвищити прозорість, ефективність і стабільність страхової галузі, поліпшити її здатність до управління ризиками та забезпечити більш високий рівень довіри з боку міжнародних партнерів.

Однак для цього необхідно здійснити комплексні кроки, зокрема щодо впровадження сучасних методів актуарних розрахунків, вдосконалення регуляторної політики та підвищення рівня капіталізації страхових компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР. URL: [http://www.dfp.gov.ua/65.html?&tx_ttnews\[pointer\]=1&cHash=bae5ea2f1f](http://www.dfp.gov.ua/65.html?&tx_ttnews[pointer]=1&cHash=bae5ea2f1f)
2. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
3. Про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика: Положення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 23.02.2016 р. № 396
4. Шірінян Л.В. Фінанси страхових організацій : [конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»] Київ: НУХТ, 2014.
5. Мамонова Г.В. Дослідження економічної сутності страхових резервів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2012. Вип. 6. С. 297
6. Страхування : [Підручник] / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2002. 599 с
7. Самошкіна І.Д. Особливості формування резервів страхових компаній. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2016. № 11. С. 786-789
8. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Київ: МАУП, 1998. 424 с
9. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с

10. Леоненко М.М., Мішура Ю.С., Пархоменко В.М. , Ядренко М.Й. Теоретико-ймовірнісні та статистичні методи в економетриці та фінансовій математиці. Київ: Інформтехніка, 1995
11. Приказюк Н. В., Янковський Д. В. Підходи до формування технічних резервів страхових організацій https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-1_0-pages351_356.pdf
12. Сосновська О. Арабаджи К. Факторний аналіз формування страхових резервів страховика. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2022, 1(9), 33-44. <https://doi.org/10.32750/2022-0103>
13. Lindholm, J., & Wählby, H. (2011). "Insurance Reserves: Concepts, Calculations, and Practical Examples."
14. Pottier, S. W., & Sommer, D. W. (2015). "The Economics of Insurance: A Survey of the Risk and Insurance Literature.
15. Балицька М.В. Інвестування страхових резервів як фактор підвищення фінансової стійкості страховика. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 12. Ч. 1. С. 19–24.
16. Приказюк Н. В., Янковський Д. В. Підходи до формування технічних резервів страхових організацій: вітчизняні реалії та світові вимоги. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 351 –356.
17. Пластун. В. Л., Балєв В.Є. Формування оптимального портфелю технічних резервів страхових компаній. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2012. № 3 (51). С. 13 –18.
18. Біла Д.А. Регулювання діяльності страхових компаній в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08. «Гроші, фінанси і кредит». Київ, 2019. – 23 с.
19. Самошкіна І.Д. Особливості формування резервів страхових компаній. *Гроші, фінанси та кредит*. 2016. № 11. С. 786–789.

20. Про затвердження методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: розпорядження держфінпослуг від 17.12.2004 № 3104. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05/print1443084793843644>

21. Світлична О.О., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: навч. пос. Одеса, 2015. 258 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5811/1/%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>

22. Рябенко Г. М., Зінгаєва Н. Є. Страхування : курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 77 с.

23. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с.

24. Пугаченко, О. Страхові резерви: порядок формування, облік, внутрішній контроль. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. наук. журн.* 2017. Вип. 3-4. С. 51-63.

25. Мельник Т. А. Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. 307 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/0a704c67-59f7-40ec-8998-3d9929f618fc>

26. UPSK, Українська пожежно-страхова компанія : веб-сайт. URL: <https://upsk.com.ua>

27. Статут ПрАТ «УПСК» за 2023 р.

28. Річна звітність 2021. *upsk.com.ua*: веб-сайт. URL: <https://upsk.com.ua/main-information/r-fin-zv>

29. Річна звітність 2022. *upsk.com.ua*: веб-сайт. URL: <https://upsk.com.ua/main-information/r-fin-zv>

30. Річна звітність 2023. *upsk.com.ua*: веб-сайт. URL: <https://upsk.com.ua/main-information/r-fin-zv>
31. Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації : II Міжнар.науково-практичн. семінар, 14-15 травня 2015 р. м. Львів [матеріали] . Львівська державна фінансова академія; редкол.: К.В. Васьківська [та ін.]. Львів: ЛДФА, 2015. 108с.
32. Штанцеля С.Е. Вплив міжнародних стандартів на механізми публічного управління фінансовою безпекою: досвід країн ЄС. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024. том 35 (74), № 3, С. 110–118
33. Frei, A., & Schanz, K. (2017). "Solvency II: An Integrated Risk Management Framework for Insurance Companies.
34. Національний банк України (2020). "Адаптація національної регуляторної політики до міжнародних стандартів."
35. Методичні рекомендації до виконання та захисту кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти : для здобув. ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спец. 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / уклад.: В. В. Сибірцев, Т. А. Мельник, Л. М. Задорожня. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. 48 с. URI <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14610>